

Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Khartoum og Nairobi

Menneskerettighedsforhold, værnepligtsforhold samt ind- og udrejseforhold i Sudan

8. – 9. august og 20. – 23. november 2001

Udlændingestyrelsen

Indholdsfortegnelse

BAGGRUND FOR MISSIONEN	3
INDLEDNING	5
1. MENNESKERETTIGHEDSFORHOLD	8
1.1 SIKKERHEDSTJENESTEN OG FOREKOMSTEN AF TORTUR	8
1.2 FORHOLD FOR DEN POLITISKE OPPOSITION, PRESSEN OG MENNESKERETTIGHEDSAKTIVISTER	12
1.3 KRISTNE, INTERNT FORDREVNE OG ETNISKE MINORITETER	24
2. VÆRNEPLIGTSFORHOLD	27
2.1 VÆRNEPLIGT OG REKRUTTERINGSPROCEDURER	27
2.2 RISIKO FOR AT VÆRNEPLIGTIGE MOD DERES VILJE SENDES I AKTIV KRIGSTJENESTE	33
2.3 DESERTERING OG UNDDRAGELSE AF VÆRNEPLIGT	37
3. IND- OG UDREJSEFORHOLD	41
3.1 INDREJSEFORHOLD	41
3.2 UDREJSEFORHOLD OG PASUDSTEDELSESPROCEDURER	42
KONSULTEREDE PERSONER, ORGANISATIONER OG MYNDIGHEDER	44
FORKORTELSER	46
BILAG	48
BILAG 1: KORT OVER SUDAN	49
BILAG 2: KORT OVER OLIEUDVINDINGSOMRÅDERNE I SUDAN (CHRISTIAN AID, MARTS 2001)	50
BILAG 3: STATEMENT OF THE SUDANESE CHURCHES ON THE OIL FACTOR IN THE CONFLICT IN THE SUDAN, 12. APRIL 2000	51
BILAG 4: THE NATIONAL SERVICE ACT FOR 1992	52
BILAG 5: POPULAR DEFENCE FORCES ACT 1989	60

Baggrund for missionen

Udlændingestyrelsen gennemførte i januar/februar og i marts 2000 fact-finding missioner til Cairo og Genève med henblik på, at belyse menneskerettigheds- og værnepligtsforhold m.m. i Sudan. Som omtalt i rapporten¹ fra denne mission, afviste de sudanesiske myndigheder at lade Udlændingestyrelsens delegation indrejse i Sudan. Imidlertid tilkendegav de sudanesiske myndigheder i foråret 2001 over for Danmarks Ambassade i Cairo, at man nu stillede sig positiv til at lade en dansk delegation med repræsentanter fra Udlændingestyrelsen besøge Khartoum.

På denne baggrund besluttede Udlændingestyrelsen at gennemføre en mission til Khartoum i august 2001. Det blev samtidig besluttet at lade delegationen indhente supplerende oplysninger om forholdene i Sudan hos internationale organisationer, menneskerettighedsorganisationer, sudanesiske eksilorganisationer og Non-Governmental Organizations (NGO'er) i Cairo og Nairobi.

Missionen blev gennemført i august og i november 2001 og er en opfølgning på missionen til Cairo og Genève i 2000. Nærværende rapport er således en opdatering af oplysninger vedrørende værnepligtsforhold, forhold for den politiske opposition og andre menneskerettighedsforhold samt ind- og udrejseforhold.

Missionen til Cairo fandt sted fra den 8. til den 11. august og fra den 20. til den 23. november 2001. En del af de kilder, som blev konsulteret i Cairo, udtrykte ønske om at være anonyme.

Missionen til Khartoum blev gennemført fra den 11. til den 14. august 2001 og fandt sted med deltagelse af en repræsentant fra Danmarks Ambassade i Cairo. Delegationens møder med myndighedsrepræsentanter i Khartoum blev arrangeret af Danmarks Ambassade i Cairo i samarbejde med det sudanesiske udenrigsministeriums protokol. Delegationens øvrige møder i Khartoum blev arrangeret af delegationen selv.

Missionen til Nairobi fandt sted fra den 15. til den 19. august 2001. I Nairobi fik delegationen assistance af United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). OCHA anbefalede kilder til delegationen og bistod med at arrangere en del af delegationens møder i Nairobi.

I Cairo, Khartoum og Nairobi afholdt delegationen møder med NGO'er, internationale organisationer, menneskerettighedsorganisationer, ambassader, de sudanesiske myndigheder og den politiske opposition i Sudan (se rapportens oversigt over konsulterede personer, organisationer og myndigheder). Flere af de ambassader, internationale organisationer og NGO'er, som delegationen afholdt møder med, ønskede anonymitet, men havde i øvrigt ingen indvendinger imod, at deres oplysninger til delegationen blev inkluderet i en offentlig rapport.

---

¹ Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Ægypten og Genève, Schweiz: Om menneskerettighedsforhold i Sudan og forhold for sudanesiske statsborgere i Ægypten. 29. januar – 12. februar og 3. – 7. marts 2000, København april 2000.

Det skal understreges, at stort set samtlige kilder, som delegationen konsulterede, pegede på det forhold, at det kan være vanskeligt at afgive entydige og præcise oplysninger om menneskerettighedsforhold i Sudan. Blandt andet kan der over selv meget kort tid forekomme betydelige ændringer af disse forhold. For eksempel kan de konkrete rekrutteringsprocedurer og omfanget af rekrutteringer til de militære styrker variere i forhold til årstid, oprørsstyrkernes frem- eller tilbagegang ved fronterne og den militære situation i øvrigt. Dertil kommer myndighedernes øjensynligt spontane og vilkårlige menneskerettighedskrænkelser, som det ikke er muligt at forklare rent logisk. For eksempel udtrykte flere kilder stor forundring over myndighedernes hårdhændede fremfærd mod kristne demonstranter i påsken 2001 i Khartoum².

Det bemærkes, at nærværende rapport ikke indeholder en samlet oversigt over eller en samlet analyse af menneskerettighedsforholdene i Sudan. Rapporten er en opdatering af en del af de forhold, der findes omtalt i Udlændingestyrelsens rapport fra april 2000 (se ovenfor). Nærværende rapport bør derfor ses i sammenhæng med andre rapporter fra FN-organisationer, lokale og internationale menneskerettighedsorganisationer m.m.

FNs Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, sudanesiske menneskerettighedsorganisationer såsom Sudanese Victims of Torture Group (SVTG) og Sudan Human Rights Organization (SHRO), internationale NGO'er (INGO), det amerikanske udenrigsministerium og flere andre udgiver offentlige rapporter om menneskerettighedssituationen i Sudan, ligesom FN's nyhedstjeneste Integrated Regional Information Network (IRIN) løbende udsender nyheder og baggrundsoplysninger om forholdene og udviklingen i Sudan.

---

² Abel Alier: Events at the Green Square and in All Saints' Cathedral, Khartoum, 14th April 2001.

Indledning

Siden Udlændingestyrelsens mission til Cairo i foråret 2000 er der sket en betydelig intensivering af udnyttelsen af de sudanesiske olieressourcer i det sydlige Sudan. NGO'en Christian Aid oplyser i sin rapport *The Scorched Earth*, udgivet i marts 2001, at civile bliver dræbt og landsbyer nedbrændes i Sudans olieudvindingsområder³. Indbyggerne er fanget i en oliekrig, som er en del af den større borgerkrig mellem det nordlige og sydlige Sudan. Siden olieudvindingen blev indledt i større omfang for to år siden, har olien så at sige ført krigen op på et nyt niveau, hvor regeringen fører den "brændte jords taktik" i de olierige regioner. Dette sker med henblik på at udrense civile indbyggere fra planlagte olieudvindingsområder og bane vej for udenlandske selskabers udvinding af olien.

Christian Aid's rapport oplyser videre, at Sudans regering tjener ca. en million US \$ på olien dagligt, hvilket er tæt på det beløb, den dagligt anvender på krigsførelsen i landet. Følgerne af dette er bl.a., at regeringen til stadighed udrenser et voksende område for civile. Som et eksempel på konsekvenser af denne politik omtaler rapporten situationen i det østlige Upper Nile (se bilag 1), hvor 48 landsbyer er blevet nedbrændt og 55.000 mennesker fordrevet. Dette fandt sted i de områder i Upper Nile, hvor udenlandske olieselskaber i marts 2001 indledte deres operationer (se bilag 2). Den komplicerede borgerkrig i det sydlige Sudan forværres yderligere af olieudvindingen og dens følger. Dette skyldes ikke mindst det forhold, at regeringen har haft held til at spille flere etniske grupper ud mod hinanden. Flere af de kilder, som delegationen konsulterede, har således peget på, at de væbnede konflikter mellem forskellige etniske grupper i det sydlige Sudan er langt alvorligere for samfundene i området end den langvarige konflikt mellem regeringen i nord og oprørere i det sydlige Sudan.

Flere kirkelige NGO'er i Sudan har rettet en alvorlig kritik mod Sudans regering og de udenlandske olieselskaber, der opererer i Sudan. Således har organisationerne Sudan Council of Churches (SCC) og New Sudan Council of Churches (NSCC) peget på, at indtægterne fra olieudvindingen i Sudan anvendes til at indkøbe våben og andet militært udstyr. Disse våben anvendes til at fordrive og dræbe civile i olieområderne i det sydlige Sudan (se bilag 3). Andre kilder har peget på, at der desuden foregår en byttehandel, hvor Sudans regering bytter olien for våben.

FNs Special Rapporteur Leonardo Franco påpeger i sin *Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the situation of human rights in the Sudan* fra september 2000, at olieudvindingen i det vestlige Upper Nile i alvorlig grad har skærpet konflikten i området. Leonardo Franco henviste i den forbindelse til en canadisk regeringsmission til området. Den canadiske mission havde til formål at undersøge forbindelsen mellem olieudvindingen og menneskerettighedskrænkelser, specielt i forhold til tvangsforflytninger i disse områder. Den canadiske undersøgelse fandt sted sent i 1999 og bekræftede de oplysninger, som FN's Special Rapporteur var i besiddelse af, nemlig at der var sket en forværring af

---

³ Christian Aid: *The Scorched Earth, Oil and war in Sudan*, London, March 2001.

menneskerettighedssituationen herunder en omfattende affolkning samt, at muligheden for en fredelig løsning af konflikterne var mindsket som følge af olieudvindingen. Leonardo Franco gjorde i samme forbindelse opmærksom på, at *"although the information received strongly emphasized the seriousness of the displacement, owing to problems of security, logistics and the Government hindering access, it was very difficult to gather precise information on the number of people affected"*.⁴

I forbindelse med Udlændingestyrelsens mission til Cairo og Genève i foråret 2000 blev FNs Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Leonardo Franco, konsulteret i Genève. Dennes personlige synspunkter på menneskerettighedssituationen i Sudan fremgår af føromtalt rapport fra denne mission.

I slutningen af december 2000 blev Gerhart H. Baum udnævnt til FNs Special Rapporteur for Sudan. Baum gennemførte en fact-finding mission til Khartoum og Nairobi i marts 2001. Baums oplysninger om og personlige synspunkter på menneskerettighedssituationen i Sudan er offentliggjort i dokumentet *Oral Statement on the Human Right situation in the Sudan by the Special Rapporteur on the situation of Human Rights in the Sudan*⁵, der blev udgivet i april 2001.

Af ovennævnte dokument fremgår, at Baum vurderede, at der trods flere positive udviklingstegn i Sudan fortsat er grund til alvorlig bekymring over menneskerettighedssituationen.

Baum forklarede, at en af de alvorligste menneskerettighedskrænkelser i Sudan er de vilkårlige anholdelser og tilbageholdelser, der finder sted, uden at de berørte stilles for en dommer. Denne situation er yderligere blevet forværret af den undtagelsestilstand, som præsident el-Beshir indførte i december 1999, og som siden er blevet forlænget til udgangen af 2001⁶.

Undtagelsestilstanden har bl.a. betydet, at National Security Forces Act af 1999 er blevet ændret, hvilket gør det muligt at tilbageholde personer i op til seks måneder, uden at disse fremstilles for en dommer. Baum vurderede, at disse ændringer øger risikoen for menneskerettighedskrænkelser i Sudan. Ændringerne har bl.a. resulteret i en styrkelse af statens sikkerhedsapparat. Dette sikkerhedsapparat burde ifølge Baum underlægges en mere strikt kontrol med henblik på at sikre fundamentale rettigheder. Således står modstandere af regeringen og andre over for en fundamental trussel mod deres frihed, idet der er en tendens til, at deres politiske aktiviteter kriminaliseres. I sin tale fordømte Baum de seneste overgreb mod medlemmer af partiet Popular National Congress (PNC), som ledes af Dr. Hassan al-Turabi. Baum fik ikke lejlighed til at besøge al-Turabi, idet denne var fængslet. Baum fordømte tillige forekomsten af tortur, inklusive langvarige isolationsfængslinger i Sudan.

---

⁴ United Nations, General Assembly, Situation of Human Rights in the Sudan, Interim Report of the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the situation of human rights in the Sudan, A/55/374, 11 September 2000.

⁵ Commission on Human Rights, 57th session – 19 March – 27 April 2001: Oral Statement on the Human Right situation in the Sudan by the Special Rapporteur on the situation of Human Rights in the Sudan.

⁶ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Integrated Regional Information Network (IRIN), SUDAN: IRIN Focus on human rights, November 14 2001.

Baum konkluderede, at mange overgreb og menneskerettighedskrænkelser i Sudan er tæt forbundet med den igangværende konflikt i landet, inklusive konflikter mellem etniske grupper. Disse krænkelser begås af såvel regeringen og dens agenter som af Sudan People's Liberation Army/Movement (SPLA/M) og allierede oprørsgrupper.

Baum præsenterede sin seneste menneskerettighedsrapport for FNs generalforsamling i begyndelsen af november 2001. Af denne rapport fremgår det, at de såkaldte Murahilin-militser er dybt involveret i bortførelser og andre overgreb mod civile i Sudan. Baum oplyste således, at *"Above all, the government needs to exercise all its influence on the Murahilin, who are responsible for human rights abuses, such as mass killings, torture, rape and abductions"*.⁷ Baum tilføjede, at den sudanesiske regering er medansvarlig for disse forbrydelser, idet den sudanesiske hær tolererer overgrebene og har integreret Murahilin-militserne i sine operationer. Desuden finansierer og udstyrer hæren disse militser, ligesom den beslutter, hvor de skal indsættes.

Flere af de kilder, som delegationen konsulterede i Cairo, Khartoum og Nairobi pegede ligeledes på det forhold, at menneskerettighedssituationen i Sudan i høj grad er bestemt af den langvarige borgerkrig i landet, og at den er blevet forværret af olieudvindingen, herunder tilstedeværelsen af regeringsstøttede militser og de udenlandske olieselskaber i landet.

---

⁷ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Integrated Regional Information Network (IRIN), SUDAN: IRIN Focus on human rights, November 14 2001.

1. Menneskerettighedsforhold

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) i Cairo kunne oplyse, at denne organisation behandler sudanesiske asylansøgninger på vegne af de ægyptiske myndigheder. UNHCR oplyste, at sudanese udgør langt den største flygtningegruppe i Ægypten, når der ses bort fra de ca. 70.000 palæstinensere, der er blevet anerkendt som flygtninge af de ægyptiske myndigheder. Per 31. oktober 2001 opholdt der sig 4.535 UNHCR-ankendte sudanesiske flygtninge i Ægypten. I perioden fra den 1. januar til den 31. oktober 2001 anerkendte UNHCR 2746 sudanesiske asylansøgere som flygtninge, hvilket svarer til en anerkendelsesprocent på 47.

En velinformeret lokal kilde i Cairo vurderede, at der er sket en generel forværring af menneskerettighedssituationen og en eskalering af de militære konflikter i Sudan gennem de seneste måneder. Samme kilde vurderede, at de mest fremtrædende personer i præsident Omar el-Beshirs regering fortsat er såkaldte "hard-linere" og at det, som eventuelt kan synes som en åbning i forhold til omverdenen, alene er "window dressing". Der er fortsat regulær borgerkrig i det sydlige Sudan, der finder fordrivelser af befolkninger sted i dele af landet, hvor der forekommer olieudvinding, regeringen bomber og beskyder landsbyer og dræber civile med såkaldte "gunships", dvs. kamphelikoptere. Hertil kommer, at der er rapporter om hungersnød visse steder. Kilden forklarede, at dette sammenlagt er udtryk for en forværring af den generelle situation i Sudan.

Kilden pegede på tre overordnede forhold, der påvirker situationen i Sudan:

- på det politiske niveau er der muligvis sket en mindre forbedring af forholdene. Bl.a. er der sket en svag forbedring for forholdene for oppositionsalliancen National Democratic Alliance (NDA), hvis medlemmer muligvis ikke længere er udsatte for samme grad af målrettet forfølgelse som tidligere
- på det militære plan er der sket en klar forværring af forholdene. Bl.a. er der sket en kraftig optrapning af de militære aktiviteter i de områder, hvor der forekommer eller er planlagt olieudvinding
- på menneskerettighedsområdet og på det humanitære området er der generelt sket en forværring af forholdene. Således finder der tvangsforflytninger sted i de områder, hvor der udvindes olie. I disse områder er der en lang række eksempler på fuldstændige nedbrændinger af landsbyer, henrettelser af den mandlige befolkning, voldtægter af kvinder og tilfangetagelse og bortførelse af civile.

Ovennævnte kilde og stort set alle andre kilder understregede dog, at det er meget vanskeligt at sige noget entydigt og holdbart om menneskerettighedssituationen i Sudan, idet denne er uforudsigelig og kan forandre sig med meget kort varsel.

1.1 Sikkerhedstjenesten og forekomsten af tortur

Den sudanesiske menneskerettighedsorganisation Sudanese Victims of Torture Group (SVTG), der har kontorer i Cairo og London fik i juni 2001 tilladelse til også at åbne et kontor i Khartoum. Dette

skete ifølge en sudanesiske menneskerettighedsorganisation i Cairo efter pres fra den Europæiske Union (EU). SVTG modtager økonomisk støtte fra en række organisationer i udlandet. Ansatte i SVTGs kontor i Khartoum er siden åbningen af og til blevet tilbageholdt af de sudanesiske myndigheder. Dette fandt senest sted i midten af november 2001. En menneskerettighedsorganisation i Cairo oplyste, at de tilbageholdte medarbejdere ikke er blevet udsat for tortur.

Ovenstående kilde oplyste videre, at omfanget af tortur i Sudan det seneste år er mindsket som følge af splittelsen mellem præsident el-Beshir og PNC-lederen al-Turabi samt det internationale pres på regeringen. Denne situation kan dog forandres ganske pludseligt. Således kunne den kendte sudanesiske menneskerettighedsadvokat Ghazi Suleiman tidligere afholde f.eks. pressemøder, men uden varsel forandredes dette og han blev arresteret og udsat for tortur. Der findes således usynlige grænser som, hvis de overskrides, kan sætte en person i en alvorlig situation. Generelt er det dog især økonomisk dårligt stillede personer, studenter og personer, der ikke er kendte af offentligheden, der først og fremmest er i risiko for at blive udsat for fysiske overgreb og tortur. Det er stort set risikofrit for myndighederne at forgribe sig på fattige og ukendte personer. Kilden forklarede, at der er mange eksempler på at internt fordrevne, der lever af at brygge øl i Khartoum, bliver pisket.

SVTG oplyser i sin årsrapport for 2000⁸, at organisationen fortsætter med at modtage oplysninger om tortur i Sudan. Disse oplysninger bekræfter, at tortur er en del af en systematisk sikkerhedspolitik. Der er dog rapporteret om et færre antal tortursager i 2000 end i 1999. SVTG vurderer, at dette skyldes et national og et internationalt pres og offentliggørelse af tortursager. Det kan imidlertid konstateres, at hvad angår torturmetoderne er der sket en stigning i omfanget af psykologisk tortur, tvungne fysiske øvelser og berøvelse af søvn og/eller mad. Størstedelen af torturofrene i Sudan er studenter.

Ovennævnte kilde oplyste, at det såkaldte Amal Centre for Rehabilitation of Victims of Physical and Mental Trauma i Khartoum er SVTGs klinik. Amal Centre yder gratis hjælp til torturofre i Sudan. SVTGs årsrapport oplyser, at dr. Nageeb Nagmeldin el-Toum er leder af Amal Centre. Han er endvidere medlem af SVTGs netværk og tidligere generalsekretær for den nu forbudte Sudanese Doctors Union. El-Toum blev anholdt den 11. marts 2001 på Amal Centre og sikkerhedstjenesten konfiskerede centrets computere, arkiv og dokumenter, ligesom den konfiskerede dokumenter i el-Toums hjem. El-Toum har været anholdt i alt syv gange siden 1989 og har sammenlagt tilbragt mere end fire år i fængsel siden da. Under disse fængslinger har el-Toum været udsat for tortur i form af slag og pisk, og han har haft bind for øjnene over lange perioder. Anholdelsen af el-Toum i marts skete to dage før, han skulle møde FNs Special Rapporteur Gerhard Baum den 13. marts 2001. Mødet fandt aldrig sted, og sikkerhedstjenesten anklagede el-Toum for at have forberedt en liste over torturofre til FNs Special Rapporteur.

En velinformeret lokal kilde i Cairo samt flere andre kilder pegede på det forhold, at sikkerhedstjenesten i høj grad opererer på egen hånd i Sudan og ikke er underlagt regeringens kontrol. Dette betyder, at medlemmer af sikkerhedstjenesten ikke står til ansvar for deres

---

⁸ The Sudanese Victims of Torture Group, Report on the Human Rights Situation in Sudan, March 2000 – March 2001, London.

handlinger, og der hersker således generel straffrihed for medlemmer af sikkerhedstjenesten. Menneskerettighedsforholdene i Sudan er således i højere grad bestemt af sikkerhedstjenesten og regeringens attitude end af den eksisterende lovgivning på området.

Hedwig Waltmans-Molier, Second Secretary, Embassy of the Kingdom of the Netherlands, Khartoum, bekræftede, at hele det sudanesiske sikkerhedsapparat er en institution i sig selv. Regeringen har vanskeligt ved at kontrollere denne tjeneste. Officerer i tjenesten, der har begået menneskerettighedskrænkelser, slipper som regel for straf. Der er i realiteten straffrihed for alle ansatte i sikkerhedstjenesten.

En velinformeret lokal kilde i Cairo forklarede vedrørende forholdene for den politiske opposition og menneskerettighederne i det nordlige Sudan herunder især i Khartoum, at der findes et antal enheder inden for den sudanesiske sikkerhedstjeneste, der tager sig af sager, der kan betegnes som ”politiske sager”, dvs. sager der vedrører mistænkte oppositionelle. Den sudanesiske sikkerhedstjeneste består af fem enheder:

- Public Security Police
- State Security Police
- Economic Security Police
- Military Intelligence
- Revolutionary Security

Kilden oplyste, at de to enheder henholdsvis kaldet State Security Police og Revolutionary Security er kendt for at stå bag anvendelsen af fysiske overgreb og tortur mod tilbageholdte. Tortur finder sted i de såkaldte ”Ghost Houses” (dvs. midlertidige, hemmelige torturcentre), men den kan også forekomme andre steder. Det blev understreget, at anvendelsen af tortur mod politiske fanger fortsat forekommer i Sudan. Torturen finder sted i alle de regioner, som regeringen har kontrol over.

En medarbejder i en international humanitær organisation i Nairobi understregede i denne forbindelse, at der ikke må være tvivl om, at tortur og anden voldelig fremfærd fra myndighedsside fortsat forekommer i Sudan. Som et eksempel på dette forklarede medarbejderen, at denne for blot et par uger siden selv havde talt med en nu løsladt fange, der for to-tre måneder siden havde været vidne til tortur i et fængsel i Khartoum. Fangen havde gentagne gange hørt skrig fra medfanger, der var blevet tortureret. Medarbejderen understregede, at tortur definitivt stadig finder sted i sudanesiske fængsler m.v., men kunne dog ikke sige noget om omfanget af dette.

En medarbejder i en international humanitær organisation i Khartoum oplyste, at der fortsat forekommer tortur af fanger i Sudan. Johannes Lehne, Deputy Head of Mission, Embassy of the Federal Republic of Germany, Khartoum, Sudan kunne til en vis grad bekræfte dette, men han fandt det vanskeligt at få verificeret oplysninger om tortur. Lehne udtrykte imidlertid forbavselse over, at

omfanget af tortur skulle være så udbredt, som det blev oplyst til Udlændingestyrelsen i foråret 2000 af organisationen Al-Nadim Centre i Cairo⁹.

Saif el Nasr Idrees Ishag, Chairman, Sudan Federal Democratic Alliance (SFDA), Egypt Branch, Cairo oplyste, at han selv havde været udsat for grov tortur under et fængselsophold i Sudan. Tortur mod politiske modstandere generelt forekommer fortsat i Sudan, og Idrees Ishag var overbevist om, at tortur vil fortsætte med at forekomme i Sudan, så længe det nuværende regime er ved magten. Idrees Ishag kunne oplyse, at han kendte til en speciel form for tortur, som er blevet udviklet mod politiske fanger i Sudan. Denne går ud på at disse fanger pålægges et totalt taleforbud med undtagelse af en bestemt bogstav f.eks. "T", som så vil være den eneste lyd en fange må ytre under hele sit fængselsophold.

Ifølge SVTG er den sudanesiske straffelov baseret på regeringens tolkning af den islamiske Shari'a (islamisk lov) og straffeloven inkluderer amputation og dødsstraf samt korsfæstelse af den henrettede. Ifølge straffeloven af 1991 er der i alt ni typer forhold, hvor en anklaget kan idømmes dødsstraf:

Art. 50: Angreb på statsmagten og underminering af forfatningen.

Art. 51: Krigsførelse mod staten.

Art. 53: Spionage mod landet.

Art. 126: Apostasi (konvertering fra islam til en anden religion).

Art. 130: Drab.

Art. 146: Utroskab.

Art. 148g: Homoseksualitet.

Art. 168: Væbnet røveri.

Art. 177: Økonomisk underslæb.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at myndighederne især benytter sig af Criminal Act fra 1991, Press and Publication Act fra 1992 og National Security Act fra 1994 i forsøgene på at begrænse oppositionens eller mistænkte oppositionelles aktiviteter i landet.

Kun sjældent bliver oppositionelle eller mistænkte oppositionelle tilbageholdt af myndighederne som følge af en domstolsbeslutning. Myndighederne benytter sig tillige af en deltidsarrestation af oppositionelle, hvor disse bliver beordret til at møde op på sikkerhedstjenestens hovedkvarter i de større byer hver morgen. Disse personer tilbageholdes således fra morgen til aften og forhindres på denne måde i at udføre deres daglige gøremål og de ophører med at kunne fungere normalt. Dette sker ofte uden, at de tilbageholdte afhøres eller at der foretages undersøgelser.

---

⁹ Udlændingestyrelsen, Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Ægypten og Genève, Schweiz, 29. januar – 12. februar og 3. – 7. marts, 2000, København, april 2000, s. 44-48.

Kilden oplyste videre, at længden af en tilbageholdelse ofte vil være bestemt af den type beskyldninger, der er rettet mod den tilbageholdte. Den mest almindelige anklager mod i øvrigt politisk inaktive personer er som regel beskyldninger om spionage og kontakt med oppositionsmedlemmer eller uddeling af fødevarer til tilhængere af SPLA. I disse tilfælde vil tilbageholdelsen ofte være af kortere varighed, dvs. fra få dage til et par uger. Det blev bemærket, at ud over de dårlige forhold i detentionerne vil en tilbageholdt person ofte risikere, at blive udsat for slag, isolation, trusler, ydmygelser, chikane, hyppige afhøringer og tvunget til hårde fysiske øvelser. Der er tillige gentagne oplysninger om, at indsatte kvinder er blevet voldtaget.

Såfremt der er tale om en person, der er anklaget for substantielle politiske aktiviteter, især for den væbnede del af oppositionen, er situationen betydeligt alvorligere for den indsatte. I disse tilfælde kan en vilkårlig tilbageholdelse vare fra nogle måneder til flere år. Overgrebene mod sådanne indsatte er også langt alvorligere. Mange af disse indsatte bliver udsat for grov tortur i form af elektrochok, ødelæggelse af kønsdele, brænding og/eller de forhindres i at sove.

Det blev tilføjet, at generelt er det sådan, at en person der mistænkes for at bedrive politiske aktiviteter for oppositionen automatisk blive betragtet som en sikkerhedsrisiko, og sagen bliver derfor at anliggende for sikkerhedstjenesten.

1.2 Forhold for den politiske opposition, pressen og menneskerettighedsaktivister

En sudanesiske menneskerettighedsorganisation i Cairo oplyste, at medlemmer af Hassan al-Turabis parti Popular National Congress (PNC) er den mest udsatte gruppe i Khartoum, mens forholdene for medlemmer af oppositionen i øvrigt er bestemt af de konkrete politiske aktiviteter, de måtte have stået bag. Kilden tilføjede, at selv personer, der ytrer sig nedsættende eller kritisk om regeringen i f.eks. et offentligt transportmiddel, kan risikere at blive anholdt. I de tilfælde myndighederne mener, at en person udgør en trussel mod regeringen, dvs. hvis vedkommende betragtes som en sikkerhedsrisiko, vil vedkommende være i alvorlig risiko for at blive udsat for grov tortur.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at det alene er medlemmer af den del af Umma Party (UP) – kaldet ”mainstream UP” – der i november 1999 indgik en overenskomst med regimet i Khartoum, som ikke er i risiko for myndighedsforfølgelse og overgreb. UP blev splittet og partiet trak sig ud af oppositionsalliancen NDA i marts 2000 som en konsekvens af overenskomsten med regimet i Khartoum. UP deltager ikke i et regeringssamarbejde med el-Beshir-regimet. Siden aftalen med regimet har et antal UP-medlemmer valgt at vende hjem fra deres eksil i udlandet. Nogle af disse har angiveligt fået tilbageleveret deres konfiskerede ejendom. Ifølge kilden har forskellige menneskerettighedsorganisationer konsekvent rapporteret, at de returnerede ikke har haft nogen form for sikkerhedsproblemer efter deres hjemkomst. Forholdet mellem UP og andre medlemmer af NDA er blevet forværret som følge af UPs aftale med regimet i Khartoum.

Regeringens vedtagelse af den såkaldte Political Organization Act i marts 2000 medførte, at 33 politiske partier blev registeret i henhold til denne lov. Imidlertid er der flere begrænsninger for udøvelsen af partipolitisk aktivitet i Sudan til trods for loven. Således skriver FNs Special Rapporteur i sin rapport til FNs menneskerettighedskommission:

"...the impositions of conditions on parties wishing to register that they adhere to the ideology of the ruling party, does not reflect the guarantees set forth in article 25 of the International Covenant on Civil and Political Rights".¹⁰

Det blev i den forbindelse bemærket, at der i henhold til den sudanesiske Criminal Act fra 1991 er forbud mod forsamlinger på mere end fem personer, såfremt der ikke på forhånd foreligger en tilladelse hertil fra myndighederne.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at medlemmer af PNC fortsat er udsatte for forfølgelse og overgreb i Sudan. En sudanesiske menneskerettighedsorganisation i Cairo tilføjede, at sikkerhedstjenesten udøver tortur i stort set alle de tilfælde, hvor den tilbageholder medlemmer af PNC. Sikkerhedstjenesten har lagt en hårdere kurs mod medlemmer af PNC end mod medlemmer af andre partier i opposition til regeringen. Kilden tilføjede at Hassan al-Turabi fortsat er under husarrest.

Det blev videre forklaret en velinformeret kilde i Cairo, at myndighederne hovedsagelig forfølger mere militante medlemmer af oppositionen herunder militante medlemmer af oppositionsalliancen NDA. Alle medlemmer af den væbnede opposition i Sudan er i alvorlig risiko for myndighedsforfølgelse og risikerer alvorlige overgreb under en eventuel tilbageholdelse.

Idrees Ishag oplyste, at oppositionsalliancen NDA består af følgende politiske oppositionspartier og oprørsbevægelser¹¹:

BC – Beja Congress

BP – Baa'th Party (Irak-fraktionen)

BP – Baa'th Party (Syrien-fraktionen)

DUP – Democratic Unionist Party (Mirghani-fraktionen inklusive grupperinger af denne fraktion)

SAF – Sudan Alliance Forces

SANU – Sudan African National Union

SCP – Sudanese Communist Party (Mohammed Ibrahim Nogud-fraktionen)

SFDA – Sudan Federal Democratic Alliance¹²

---

¹⁰ Commission on Human Rights, Civil and Political Rights, Including the Question of Freedom of Expression: Report submitted by the Special Rapporteur on Sudan in Accordance with the Commission on Human Rights Resolution 1999/36, March 3, 2000.

¹¹ En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at DUP og SFDA i dag er de to hovedaktører i oppositionsalliancen NDA, men med DUP som dominerende parti. NDA består af en såkaldt "internal" og en "external" del. Lederen af NDA er Muhammad Uthman al Mirghani, som tillige er leder af DUPs Mirghani-fraktion.

¹² Ovennævnte kilde betegnede SFDA som en af de få politiske bevægelser i Sudan, der har en klart sammenhængende og transparent politisk agenda. SFDA's politiske målsætning er at gøre Sudan til en føderal stat, hvor centralmagtens hidtidige politiske, sociale og økonomiske dominans afskaffes til fordel for regionalt selvstyre. Denne stat skal baseres på en fuldstændig adskillelse mellem statslige og religiøse institutioner.

SFP – Sudan Federal Party

SNP – Sudanese National Party

SPDF – Sudan People's Democratic Front

SPLM/A – Sudan People's Liberation Movement/Army

TL – Three Lions¹³

Idrees Ishag tilføjede, at der kan findes andre partier/bevægelser under NDA, men han kunne ikke umiddelbart oplyse flere end de her nævnte. Det blev forklaret, at Democratic Unionist Party (DUP), Sudanese Communist Party (SCP), Baa'th Party (BP) samt Umma Party (UP), der i øvrigt ikke længere er medlem af NDA, er splittede partier.

Ud over at være splittet i en såkaldt Hindi- og en Mirghani-fraktion er DUP delt i en række mindre fraktioner. DUP-Mirghani er i opposition til regeringen. DUP-Hindi støtter regeringen og er ikke medlem af NDA. Muhammad Uthman al Mirghani er leder af DUPs Mirghani-fraktion og han er samtidig leder af NDA.

Ifølge en velinformeret lokal kilde i Cairo er DUP og UP de to store traditionelle partier i Sudan. DUP og UP er baseret på hver sin religiøse orden. Khatmiyya-ordenen er DUPs fundament mens Ansar-bevægelsen er fundament for UP.

Såvel DUP som UP er præget af splittelse. Som en følge af at repræsentanter for UPs leder Sadiq al Mahdi og præsident el-Beshir i november 1999 indgik en forsoningsaftale kaldet "Nationens kald" blev UP kritiseret af oppositionsalliancen NDA, som UP derfor forlod i marts 2000. UP forsvarede sig med at erklære, at man ikke kunne acceptere, at lederen af DUP også var leder NDA. Der findes en opposition mod UPs aftale med regeringen indenfor UP. Den del af UP, som støtter aftalen betegnes "mainstream-UP". Splittelsen i DUP er derimod mere historisk og skyldes bl.a. spørgsmålet om partiets holdning til islamisk lov (Shari'a) i Sudan.

Sudanese Communist Party (SCP) er splittet i mindst to fraktioner ledet af henholdsvis Mohammed Ibrahim Nogud og Al Khatim Adlan. Adlans fraktion er ikke medlem af NDA, men begge SCP-fraktioner er forbudte i Sudan og begge er i myndighedernes søgelys. Idrees Ishag understregede, at medlemmer af begge SCP-fraktioner er i risiko for forfølgelse og overgreb.

Ifølge en velinformeret lokal kilde i Cairo fik SCP traditionelt sin støtte blandt studerende og fagforeningsfolk. SCP har støtte såvel i Syd- som i Nordsudan, og partiet står i modsætning til de religiøst baserede partier UP og DUP. SCP har tidligere haft en betydelig indflydelse i sudanesiske politik. I 1971 blev SCP forbudt af præsident Nimeiri, som beskyldte partiet for at stå bag et kupforsøg. Flere hundrede SCP-ledere blev fængslet og adskillige blev henrettet. Efter Nimeiris fald blev SCP reorganiseret og opnåede tre pladser ved parlamentsvalget i 1986. Siden kuppet i 1989 har SCP stået bag en af de mest effektive oppositionskampanjer mod regimet. SCPs generalsekretær Babikr al Tijani al Tayib flygtede fra husarrest i Sudan i 1990 til Etiopien.

---

¹³ Idrees Ishag forklarede at Three Lions (TL) er en væbnet, arabisk oprørsgruppe, som ledes af Mabrouk Mubarak. TL opererer i det østlige Sudan i området mellem Kassala og Port Sudan.

Det pan-arabiske Baa'th Party (BP) er delt i en pro-syrisk og en pro-irakisk fraktion, men medlemmer af begge fraktioner er i risiko for overgreb. Muligvis var medlemmer af den pro-irakiske gren af BP ikke udsat for samme grad af forfølgelse under Golf-krigen som i dag, idet Sudan stod på Iraks side i denne konflikt.

Idrees Ishag vurderede, at samtlige partier, der lod sig registrere i 2000 er "i hænderne på" regeringen. Ingen af de ovenfor nævnte partier og bevægelser under NDA er officielt registrerede partier. Medlemmer af partier, som er marginaliserede i Sudan, dvs. partier som ikke er registrerede, kan være i risiko for at forfølgelse og overgreb fra myndighedernes side. Især personer der profilerer sig offentligt er i risiko for myndighedsforfølgelse. Idrees Ishag fremhævede i den forbindelse medlemmer af SCP og dets fraktioner.

Ifølge SVTGs årsrapport¹⁴ blev syv medlemmer af NDAs sekretariat anholdt sammen med en amerikansk diplomat af sikkerhedstjenesten i Khartoum den 6. december 2000. De anholdte NDA-medlemmer havde deltaget i et møde mellem NDA og den amerikanske diplomat. Diplomaten blev umiddelbart efter beordret til at forlade Sudan.

SVTG oplyser videre i sin årsrapport, at gennem hele 2000 fortsatte sikkerhedstjenesten med at undertrykke oppositionsledere og politiske aktivister i Sudan. I de første tre måneder af 2001 gennemførte sikkerhedstjenesten en lang række anholdelser af medlemmer af oppositionen i en række byer i Sudan. Af rapporten fremgår det, at medlemmer af NDA, SCP, DUP, PNC, USAP og BP er blevet fængslede. I begyndelsen af 2001 var det især medlemmer af PNC der blev fængslet. Det fremgår af rapporten, at såvel ledende som almindelige PNC-medlemmer blev fængslet. I alt har SVTG offentliggjort navnene på 63 personer tilhørende de førnævnte partier, der er blevet fængslet i perioden 24. maj 2000 til 14. marts 2001.

Ifølge SVTG er også menneskerettighedsaktivister, forsvarsadvokater, fagforeningsfolk, studenter, journalister, kulturpersoner og fremtrædende personer fra det civile samfund i øvrigt i risiko for overgreb og myndighedsforfølgelse i Sudan.

Ifølge SVTGs nyhedsbrev SVTG News¹⁵ for september/oktober 2001 gennemførte myndighederne en række kampagner mod såkaldte Civil Society Organizations i oktober i år. Følgende kulturinstitutioner og menneskerettighedscentre oplevede at deres ledere blev anholdt og afhørt af sikkerhedstjenesten: Centre for Sudanese Studies, Abduulkareem Margani Cultural Centre, Gender Centre for Research and Development, Amal Centre for the Rehabilitation of Victims of Physical and Mental Trauma, Khartoum Centre for Human Rights Studies og Abdelmageed Imam Centre for Culture and Humanity Studies. Sikkerhedstjenestens kampagne mod disse institutioner fandt sted mellem den 9 og 11. oktober. En del af disse centre havde så sent som i juni-juli 2001 fået tilladelse af myndighederne til at registrere sig. Derfor kom kampagnerne som en overraskelse for de fleste. De ovennævnte institutioner fik ca. en uge efter besked om, at de kunne genoptage deres aktiviteter, men de blev samtidig advaret om, at de fremover vil være under tæt overvågning af

---

¹⁴ The Sudanese Victims of Torture Group, Report on the Human Rights Situation in Sudan, March 2000 – March 2001, London.

¹⁵ SVTG NEWS, Issue 29, September/October 2001, London.

sikkerhedstjenesten. Beslutningen om at lade institutionerne genoptage deres aktiviteter skyldes, ifølge SVTG, at såvel EU som den britiske ambassade i Khartoum lagde pres på regeringen.

SVTG betragtede sikkerhedstjenestens kampagner som et alvorligt tilbageskridt i forhold til de positive skridt, der er sket på dette område gennem de seneste måneder. Organisationen vurderede, at kampagnerne har haft som formål at sprede frygt blandt individer og grupper for at udtrykke deres overbevisning og arbejde for menneskerettighedsspørgsmål i Sudan.

Ligesom flere andre kilder vurderede SVTG, at der findes der en "rød linje", som ikke må overskrides. Til trods for visse indrømmelser og en vis åbning tolererer regeringen ikke kritik. SVTG rapporterede, at præsident el-Beshir i 1996 offentligt erklærede "*when we talk of having power to the people, we mean the people will be within certain limits but no one will cross the red lines which are aimed at the interest of the nation*". Derfor måtte SVTG og andre organisationer arbejde hemmeligt og under konstant risiko for, at medarbejdere i disse organisationer blev arresteret af sikkerhedstjenesten. Imidlertid har regeringen gennem det seneste år sporadisk lettet forholdene for nogle af disse organisationer og deres medarbejdere. Det blev dog tilføjet, at selv registrerede organisationer er genstand for ekstreme begrænsninger i deres arbejde.

I sin årsrapport for marts 2000 – marts 2001 vurderede SVTG, at Sudans nuværende regering er domineret af islamisternes (National Islamic Fronts) sikkerhedsgren som følge af, at det var Hassan al-Turabis politisk-ideologiske gren, der tabte i magtkampen mellem NIF og præsident el-Beshir. 10 af de ministre el-Beshir udnævnte i sin nye regering var således sikkerhedsfolk, hvoraf en række har tjent på fremtrædende poster i forskellige dele af sikkerhedstjenesten. SVTG konkluderede derfor at Sudans regering mere end nogensinde tidligere er domineret af sikkerhedstjenesten.

Vedrørende forholdene for menneskerettighedsaktivister oplyser SVTG i sin årsrapport, at den kendte menneskerettighedsadvokat Ghazi Suleiman, der er formand for Sudan Human Rights Group (SHRG) og National Coalition for the Restoration of Democracy (NCRD), har været offer for gentagne overgreb fra myndighedernes side. Alene i 2000 blev han anholdt i alt seks gange. Suleiman blev således anholdt den 9. december 2000, idet han og 19 andre advokater havde fremsendt en klage til det sudanesiske justitsministerium over anholdelsen af de syv NDA-medlemmer den 6. december 2000. Desuden havde Suleiman fremsat en offentlig erklæring i en avis, hvor han kritiserede regeringen for anholdelsen af de syv NDA-medlemmer. SVTG har rapporteret om flere andre tilfælde, hvor advokater, der påtager sig forsvaret af politiske oppositionelle, er blevet fængslet. Ifølge SVTG skal de gentagne chikaner og fængslinger af Suleiman gennem det seneste år ses som et udtryk for regeringens fortsatte undertrykkelse af menneskerettighedsaktivister i Sudan. Hensigten med fængslinger er således at give et advarselssignal til andre menneskerettighedsaktivister.

SVTG har rapporteret om en lang række overgreb mod studenter i Sudan. Således oplyser SVTG i sin årsrapport, at der gennem hele 2000 har forekommet talrige overgreb mod studenter, hvoraf mindst seks er blevet dræbt og mange er blevet tilbageholdt og en del har været udsat for tortur. Langt den største gruppe af torturofre er studenter. I 2000 døde mindst en student som følge af tortur, mens 15 andre var ofre for tortur. I intet tilfælde er bødlerne blevet straffet. SVTG oplyser, at islamiske studentermilitser, der opererer under sikkerhedstjenestens beskyttelse, har bortført og tortureret studenteraktivister. De fleste overgreb og tilbageholdelser af studenter sker som følge af disses politiske aktiviteter. Der er også eksempler på, at National Islamic Student Militia har

udsendt en såkaldt *fatwa* dvs. en ordre til at dræbe uden risiko for at blive straffet, mod navngivne studenter, der havde arrangeret et seminar med ledere af partierne DUP og SCP. Seminaret var arrangeret af studenterorganisationen Democratic Front (DF). Nogle af arrangørerne blev udsat for tortur under tilbageholdelsen og der er flere eksempler på, at studenter tilhørende DF er blevet udsat for overgreb. Der er en række eksempler på, at tilbageholdte studenter, der har været udsat for forskellige former for tortur bliver kronraget før de løslades. Sikkerhedstyrker har i mange tilfælde skudt med skarpt på demonstrerende studenter og der er flere eksempler på, at studenter er blevet dræbt af sikkerhedsstyrker.

SVTGs årsrapport oplyser om talrige tilfælde af chikane, trusler, anholdelser og fængslinger af journalister, ligesom flere aviser er blevet forhindret i at udkomme. Dette sker ofte såfremt en avis indeholder regeringskritiske artikler, rapporterer om SCP, NDA, SPLA, PNC eller andre oppositionspartier, fagforeningsvalg, strejker eller menneskerettighedsaktiviteter. I visse tilfælde er journalister blevet beordret til dagligt at møde frem hos sikkerhedstjenesten. Den 10. februar 2001 udsendte sikkerhedstjenesten et kommuniké til redaktørerne af samtlige aviser, hvori aviserne fik ordre til ikke at offentliggøre nogen nyheder om fagforeningsvalg, NDA eller PNC. Ifølge loven kan en person, der urigtigt beskylder regeringen for korrupsion eller andre ulovlige handlinger, idømmes bøder eller fængsel fra to måneder til livstid. Af SVTGs nyhedsbrev for september/oktober 2001¹⁶ fremgår det, at der fortsat er eksempler på, at redaktører og journalister bliver arresteret af sikkerhedstjenesten. Således blev en redaktøren og en journalist for avisen Khartoum Monitor anholdt den 24. oktober. De er begge anklaget, uden at være blevet afhørt, for forbrydelser mod staten. Khartoum Monitor har været lukket tre gange i år, og avisens journalister har været udsat for løbende chikane og overvågning af sikkerhedstjenesten.

Idrees Ishag oplyste, at enhver person der offentligt udtaler sig negativt om regeringen i Sudan eller i det hele tager ytrer sig om noget regeringen ikke synes om, er i risiko for at ende i fængsel. Han tilføjede dog, at der netop nu er visse tegn på, at myndighederne er i færd med at anlægge en lidt blødere holdning over for DUP. Han henviste i den forbindelse til, at en bror til lederen af DUPs Mirghani-fraktion netop var vendt hjem til Khartoum fra udlandet. Denne bror havde på forhånd lovet myndighederne, at han ikke længere ville støtte den væbnede kamp mod regeringen.

Ifølge Idrees Ishag vil enhver person, der udøver offentlig politisk oppositionsaktivitet i Sudan være i risiko for at komme i myndighedernes søgelys og dermed være i alvorlig risiko for at blive udsat for overgreb. Idrees Ishag vurderede, at mindre prominente politiske figurer vil være i større risiko for overgreb end offentligt kendte personligheder. Fremtrædende oppositionspolitikere er kendte af offentligheden og af omverdenen, hvilket kan give disse en vis beskyttelse mod overgreb. Overgreb mod mindre kendte politiske aktivister vil ikke have pressens opmærksomhed i samme grad, som hvis der var tale om kendte personligheder. Det blev understreget, at selv almindelige, aktive medlemmer af oppositionspartier, der f.eks. uddeler løbesedler eller deltager i demonstrationer, er i risiko for endog meget alvorlige overgreb fra myndighedernes side.

Også journalister og redaktører er i risiko for chikane, overgreb og forfølgelse fra myndighedernes side. Således fik en journalist, der dagen før mødet mellem Udlændingestyrelsen og Idrees Ishag havde skrevet en kritisk artikel om brugen af forældet medicin i Sudan sin avis lukket samme dag af

---

¹⁶ SVTG NEWS, Issue 29, September/October 2001, London.

myndighederne. Avisens 20 ansatte gik som følge heraf til det sudanesiske Informationsministerium for at overbringe en klage, men de blev alle anholdt.

Idrees Ishag kunne ikke oplyse nærmere om antallet af indsatte, der kan betegnes som politiske fanger i Sudan. Han ville således ikke udelukke, at antallet af offentligt kendte politiske fanger kunne være under 100, men han vurderede, at der er flere hundrede for ikke at sige mere end tusinde politiske fanger i Sudan. Langt de fleste af disse fanger er blot ikke kendte af offentligheden.

En sudanesiske professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, oplyste i oktober 2001, at der ikke har fundet nogen form for åben partipolitisk aktivitet sted i det regeringskontrollerede Sudan siden juni 1989, hvor militæret, støttet af National Islamic Front (NIF) tog magten. Fra da af og indtil marts 2000, hvor regeringen vedtog den såkaldte Political Organization Act, var al partipolitisk aktivitet forbudt.

Det blev videre forklaret, at asylansøgere, der eventuelt hævder, at være forfulgte af myndighederne på grund af partipolitiske aktiviteter i perioden fra 1989 og frem til marts 2000, hvor der blev tilladt en vis partipolitisk aktivitet, næppe kan tale sandt, medmindre disse personer er mindst 30-35 år gamle. De sudanesiske partier har ikke optaget nye medlemmer siden juni 1989, dvs. at det er usandsynligt, at personer under 30 år kan have udført partipolitisk aktivitet i Khartoum. Kilden tilføjede, at der desuden ikke findes nogen mulighed for, at de illegale politiske partier i Khartoum har haft lejlighed til at udføre hemmelige aktiviteter. Sådanne aktiviteter ville være umulige at gennemføre, idet forskellige sikkerhedstjenester herunder de såkaldte Popular Committees¹⁷ og folk i almindelighed ikke ville kunne undgå at blive opmærksomme på dette. På denne baggrund fastholdt kilden, at det alene er politiske personer over 30-35 år, der eventuelt kan være i risiko for forfølgelse og overgreb fra myndighedernes side, og det vil i disse tilfælde alene dreje sig om ledende personer i de politiske partier.

Det blev videre oplyst af den nævnte kilde, at politiske partier blev genetableret i henhold til den såkaldte Political Organization Act, men at disse partier stort set alle boykottede valgene i 2000. Til trods for dette har myndighederne til en vis grad tolereret partiernes politiske aktiviteter siden da. Selv National Democratic Alliance (NDA), som udgør den største oppositionsgruppe i Sudan og som inkluderer store dele af den nordlige opposition og den sydsudanesiske oprørsbevægelse SPLA/M, findes repræsenteret i Sudan, og organisationen agiterer imod regeringen. Imidlertid udsættes NDA og andre oppositionspartier for intimidering i form af skræmmekampagner og trusler fra myndighedernes side, især når der er tale om, at oppositionen offentligt beskylder og dadler regeringen for korrupsion.

Samme kilde oplyste, at seks medlemmer af NDA var blevet løsladt fra fængsel den 1. oktober 2001. Retssagen mod de seks var allerede blevet indledt, og de var anklaget for at have været involveret i kupplaner, som USA angiveligt skulle have stået bag. To medlemmer af NDA var tidligere blevet løsladt mod kaution. De seks, som blev løsladt, var alle senior-medlemmer af NDAs

---

¹⁷ Ifølge en velinformeret lokal kilde i Cairo består Popular Committees af personer, der spionerer og overvåger mistænkte oppositionelle til fordel for myndighederne.

indenrigsafdeling. De var blevet anholdt i december 2000 efter at have afholdt et møde med den amerikanske ambassades politiske observatør i Khartoum.

Ovennævnte kilde vurderede, at der er sket en forbedring af menneskerettighedsforholdene i de dele af det centrale og nordlige Sudan, der ligger i en ca. 500 kilometers radius af Khartoum. Dette gælder især med hensyn til ytringsfrihed og organisationsfrihed. Som et eksempel på dette pegede kilden på det forhold, at den tidligere premierminister og nuværende leder af UP Sadiq al-Mahdi er vendt tilbage til Khartoum fra sit eksil i Cairo. Til trods for at menneskerettighedsforholdene i det centrale og nordlige Sudan er forbedret i forhold til situationen i perioden 1989-1998 med undtagelse af minoriteternes og de internt fordrevnes forhold i The Three Towns dvs. Khartoum, Omdurman og Khartoum North, er der dog kun tegn på en langsom forbedring af menneskerettighedsforholdene.

Generelt påpegede kilden, at det er vanskeligt at fremsætte en entydig erklæring om menneskerettighedssituationen i Sudan. Sudan er et stort land med en betydelig regional og etnisk variation. Sudan er også varieret med hensyn til forhold som krig og fred. Nogle regioner har været berørt af vedvarende krigslignende situationer under forskellige regeringer, SPLA/M-styrker, stammemilitser og banditbander (dette gælder i de såkaldte krigszoner), mens andre har været relativt stabile (det centrale Sudan, inklusive hovedstaden Khartoum). Denne variation giver sig udtryk i forskellige grader af krigsrelaterede menneskerettighedskrænkelser, som ifølge kildens overbevisning er en hovedårsag til den alvorlige menneskerettighedssituation i Sudan.

FNs Special Rapporteur on the situation of human rights in Sudan, Gerhart Baum oplyste i begyndelsen af november 2001 til FN's generalforsamling, at "with the extension of the state of emergency to the end of this year, restrictions on NGOs and the media, and a campaign of harassment, intimidation and persecution of political opponents of the government, political freedom had actually been restricted rather than relaxed this year. What had appeared to be serious efforts to democratise Sudan were discontinued at the end of 2000 (when president Umar Hasan al-Bashir declared a state of emergency after a political struggle the former Speaker of parliament, Hasan al-Turabi), with some security laws tightened and the security police stepping up their activities". Baum tilføjede, at menneskerettighedssituationen i Sudan er blevet forværret yderligere gennem de seneste måneder. Dette har fundet sted parallelt med en eskalering af de militære aktiviteter i landet.¹⁸

En repræsentant for en international humanitær organisation i Khartoum vurderede, at regeringen i Sudan officielt har udtrykt vilje til at forbedre menneskerettighedssituationen i landet, men at der reelt og praktisk ikke er sket ret meget på området. Kilden havde vanskeligt ved at pege på konkrete eksempler på menneskerettighedsforbedringer og henviste alene til, at det politiske klima er blevet forbedret i den forstand, at visse partier officielt har ladet sig registrere samt at ordinære medlemmer af partierne generelt ikke forfølges af myndighederne. Således pegede kilden på, at almindelige medlemmer af partiet PNC, dvs. det parti som den tidligere leder af partiet National Congress (NC) Hassan al-Turabi dannede i maj 2000, ikke længere er mere udsatte for forfølgelse end medlemmer af andre partier. I dag bliver almindelige medlemmer af PNC ikke tilbageholdt,

---

¹⁸ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Integrated Regional Information Network (IRIN), SUDAN: IRIN Focus on human rights, November 14 2001.

blot fordi de er medlemmer af partiet. Kilden forklarede, at i perioden februar-maj 2001 var selv almindelige medlemmer af PNC i risiko for myndighedsforfølgelse.

Imidlertid oplyste en sudanesiske professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, i oktober 2001 til Udlændingestyrelsen, at 35 senior medlemmer og støtter af PNC var blevet anholdt den 2. oktober 2001, da de forsøgte at afholde en pressekonference. Blandt de anholdte var PNCs generalsekretær Abdullah Hassan Ahmad. PNC-lederen Hassan al-Turabi er fortsat tilbageholdt til trods for, at anklagerne mod ham var blevet frafaldet.

Den tidligere formand for den sudanesiske menneskerettighedskommission National Commission for Human Rights (NCHR) Dr. Ahmed el Mufti, som i dag er Permanent Secretary i det sudanesiske justitsministerium og medlem af Advisory Council for NCHR, afviste, at de sudanesiske myndigheder udøver chikane, forfølger eller tilbageholder medlemmer af oppositionen i Sudan. Selv medlemmer af de politiske partier, der ikke er officielt registrerede i Sudan, som det er tilfældet med Umma Party og en række andre partier, forfølges ikke. El Mufti understregede, at dette forhold gælder for alle partier i Sudan inklusive det sudanesiske kommunistparti SCP og DUP. Alle partier i Sudan kan åbent kritisere regeringen i f.eks. pressen, og der finder en fri politisk debat sted i Sudan.

Hedwig Waltmans-Molier, Second Secretary, Embassay of the Kingdom of the Netherlands, Khartoum, Sudan bekræftede, at UP ikke er et registreret parti, men tilføjede, at partiet i høj grad er kontrolleret af regeringen. En række af de øvrige oppositionspartier har derfor et dårligt forhold til UP, som de ikke samarbejder med. I 2000 kom der en ny lov, der tillod alle partier at afholde politiske møder og offentlige demonstrationer. Dette gælder uanset om partierne er registrerede eller ej. Der findes ikke politiske partier i Sudan, der er illegale. Således er heller ikke det sudanesiske kommunistparti ulovligt.

Waltmans-Molier tilføjede, at de hollandske udlændingemyndigheder foretager en individuel og konkret sagsbehandling af asylansøgningerne fra sudanesere, der stammer fra det nordlige Sudan. De, som stammer fra det sydlige Sudan, får som udgangspunkt en treårig midlertidig opholdstilladelse i Holland på grund af de generelle sikkerhedsforhold i dette område af Sudan. De sudanesere, der stammer fra det nordlige Sudan, fremfører ofte som asylmotiv, at de frygter at blive rekrutteret til militæret og/eller at de tilhører et oppositionsparti (dog kun sjældent UP). I øvrigt er mange medlemmer af UP vendt hjem fra eksil i udlandet gennem de seneste år.

De hollandske myndigheder benytter sig ofte af lokale advokater, menneskerettighedsorganisationer og disses netværk samt oppositionspartierne selv i Sudan med henblik på at verificere politisk begrundede asylmotiver. Dette er stort set den eneste mulighed for at få klarhed over disse sager. Waltmans-Molier fungerer som såkaldt Immigration Officer på den hollandske ambassade i Khartoum. Ud over at rapportere hjem om sikkerheds- og menneskerettighedsforhold i Sudan besvarer Waltmans-Molier konkrete spørgsmål fra de hollandske udlændingemyndigheder hjemme i Holland.

Vedrørende forholdene for medlemmer af den politiske opposition forklarede Waltmans-Molier, at det faktum, at en person er medlem af et oppositionsparti, ikke i sig selv er et problem. Såfremt en person er aktivt medlem af et oppositionsparti og udtaler sig offentligt om politiske forhold o.lign., kan vedkommende være i risiko for myndighedsforfølgelse. Personer, der som medlemmer af oppositionspartier f.eks. uddeler løbesejler er dog næppe i risiko for overgreb. Det er de mere

fremtrædende oppositionsmedlemmer, der risikerer chikane og overgreb fra myndighedernes side. F.eks. kan myndighederne kræve, at disse skal møde op til afhøring gentagne gange, og der er tillige risiko for, at de kan blive udsat for fysiske overgreb i form af slag og anden vold. Det er dog ikke alle fremtrædende oppositionsmedlemmer, der er udsat for sådanne overgreb, men der er risiko for, at det sker, når vedkommende er offentligt kendt og dermed også kendt af myndighederne. Adspurgt om, hvorvidt de hyppigt omtalte "Ghost Houses" stadig forekommer i Sudan, oplyste Waltmans-Molier, at hun ikke kendte til, hvorvidt dette fortsat finder sted.

På spørgsmålet om risikoen for tilbageholdelse af og overgreb mod medlemmer af oppositionen svarede Waltmans-Molier, at det alene er aktive medlemmer af oppositionen, der tilbageholdes. Længden af disse tilbageholdelser varierer normalt mellem et par dage og godt en uge, men der er risiko for, at en person, der tilbageholdes, også udsættes for overgreb og herunder tortur. "Alt kan ske med en person, der er i myndighedernes varetægt", understregede Waltmans-Molier. Personer, der deltager i demonstrationer organiseret af oppositionen herunder også kristne, kan være i risiko for overgreb. Der er eksempler på massearrestationer i forbindelse med demonstrationer. F.eks. blev et større antal demonstranter anholdt i forbindelse med en demonstration afholdt af kristne i Khartoum i påsken i år.

Der har tidligere været oplysninger om, at personer i myndighedernes varetægt er forsvundet. Således har den kendte menneskerettighedsaktivist Ghazi Suleiman tidligere hævdet, at op mod 300 personer i myndighedernes varetægt er forsvundet. Waltmans-Molier har dog ikke hørt om, at der gennem det seneste år har forekommet forsvindinger.

Johannes Lehne vurderede, at menneskerettighedssituationen i Sudan generelt set ikke har ændret sig positivt gennem de seneste år. Der er dog perioder med relativ pressefrihed, men dette forhold varierer meget. Netop nu (august 2001) er situationen sådan, at der er en relativ høj grad af pressefrihed. Overordnet set vil man kunne påstå, at der findes indsatte i sudanesiske fængsler, der kan betegnes som politiske fanger. Lehne forklarede, at lederen af NDA i Sudan sidder fængslet af politiske grunde. Han er anklaget for at udgøre en trussel mod forfatningen. Desuden er der fagforeningsledere, der sidder fængslede. De selvstændige fagforeninger er tidligere blevet afskaffet i Sudan. Der er også medlemmer af det kommunistiske parti, der sidder fængslede, ligesom officerer, der angiveligt stod bag et tidligere kupforsøg, er fængslede. Lehne vurderede, at ca. 80 personer er fængslede i Sudan af politiske grunde¹⁹.

Lehne tilføjede, at det alene er højtprofilerede oppositionelle, der står bag aktiviteter, som myndighederne frygter kan lede til offentlig uro (*public unrest*), der risikerer fængsling. Almindelige medlemmer af oppositionspartierne fængsles normalt ikke, men der er af og til eksempler på, at medlemmer af kommunistpartiet og Hassan al-Turabis parti PNC er blevet fængslet. Fængslingen af PNC-medlemmer foretages af præventive grunde og finder især sted forud for offentlige demonstrationer. De fængslede risikerer op til ca. ni måneders fængsling, hvor det

---

¹⁹ En sudanesiske professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, oplyste i oktober 2001 til Udlændingestyrelsen, at der i dag befinder sig ca. 95 personer i sudanesiske fængsler, der kan betegnes som politiske fanger. Dette tal inkluderer et antal officerer fra hæren, som deltog i et kupforsøg i 1992. Kilden forklarede, at der er sket en betydelig reduktion i antallet af politiske fanger i Sudan, idet der i perioden 1989 til begyndelsen af 1996 befandt sig mere end 3000 politiske fanger i sudanesiske fængsler.

normale er mellem tre og seks måneder. Jo højere en person er profileret, desto større risiko er der for, at denne bliver fængslet. Lehne tilføjede, at der generelt bør udvises forsigtighed under behandlingen af asylsager, hvor ansøgningen indeholder substantielle politiske asylmotive såsom medlemskab af det sudanesiske kommunistparti SCP, de to Baa'th partier, Democratic Unionist Party (DUP) og muligvis enkelte andre partier.

Lehne forklarede videre, at Sudans National Security Act blev skærpet i marts 2001 og igen i juni samme år. Således blev det muligt at tilbageholde personer i op til ni måneder mod de tidligere seks måneder. Denne skærpelse var især møntet på medlemmer og tilhængere af Hassan al-Turabis parti.

Ifølge Lehne er der nu registreret 23 politiske partier i Sudan. Der er tre ministre fra partiet DUP i regeringen. De tre ministre har alle tidligere befundet sig i eksil. Lehne understregede, at de tre ministre tilhører en mindre fraktion af DUP, der ledes af Zayn al-Abidin el-Hindi (også kaldet Sharif el-Hindi). Denne DUP-fraktion kaldes også DUP-Hindi. DUPs hovedgren, kaldet al-Mirghani fraktionen, er ikke i regeringen.

De partier, der er registrerede, kan gennemføre politiske aktiviteter uden forudgående tilladelse, mens de, som ikke er registrerede, skal søge om tilladelse til dette. Sidstnævnte kan ikke deltage i valg. Endelig findes der et antal partier og bevægelser, der er forbudte i Sudan. Det drejer sig først og fremmest om den sydsudanesiske oprørsgruppe SPLM/A og dets fraktioner samt Sudan Alliance Forces (SAF) og Sudan People's Democratic Front (SPDF). Lehne var usikker på, hvorvidt kommunistpartiet SCP, de to sudanesiske Baa'th-partier og fagforeninger er omfattet af et forbud.

Jurkuch Barach, Representative, SPLM/A in the Middle East and the Gulf, Cairo og Akoth Ngot, Chairman, SPLM/A, Cairo Chapter, Cairo oplyste, at medlemmer af SPLM/A ikke kan vise sig offentligt i nogen del af det regeringskontrollerede Sudan. Såfremt et medlem af SPLM/A anholdes er der stor risiko for at vedkommende bliver tortureret og muligvis dræbt af myndighederne. SPLM/A betragtes af myndighederne som en terrororganisation, og siden terrorangrebet på World Trade Center i New York den 11. september 2001 har Sudans regering inkluderet SPLM/A på sin liste over terrororganisationer.

Barach og Ngot betegnede Sudan som et "islamisk diktatur" og beskrev forholdene for den politiske opposition som meget vanskelige. Mindre fremtrædende politikere (betegnet som "junior politicians") udtaler sig meget sjældent offentligt. De, som gør det, er i risiko for overgreb fra myndighedernes side. Sådanne personer bliver overvåget af myndighederne, der aflytter deres telefoner, og de er i konstant risiko for at blive anholdt.

Adspurgt om der findes indsatte i sudanesiske fængsler og detentioner, der kan betegnes som politiske fanger, forklarede el Mufti, at der netop nu verserer to sager mod fremtrædende medlemmer af det islamiske parti PNC og oppositionsalliancen NDA. El Mufti forklarede, at anklagerne mod de tilbageholdte medlemmer af PNC og NDA alene vedrører kriminelle forhold, og at de anklagede har fri adgang til forsvarsadvokater. De to sager drejer sig alene om anklager for terrorvirksomhed og er ikke politiske sager ifølge el Mufti.

El Mufti understregede, at der ikke findes en eneste fange i Sudan, der kan betegnes som "politisk fange" og tilføjede, at der findes en generel amnesti for alle oppositionelle i Sudan inklusive personer, som har deltaget i væbnet oprør mod regeringen herunder også medlemmer af Sudan

Alliance Forces (SAF). Der findes i dag ingen anklager mod medlemmer af disse grupper. El Mufti tilføjede, at den omtalte amnesti er blevet gentaget flere gange og fortsat er i kraft.

Adspurgt om den i kapitel 3 omtalte liste hos politiet i Khartoums lufthavn over eftersøgte personer indeholder navne på personer, der er eftersøgt af politiske årsager, forklarede el Mufti, at det alene er civile søgsmål, der giver det sudanesiske justitsministerium anledning til at lade personer fremtræde på den omtalte liste. Han udelukkede på det bestemteste, at der kan findes personer, der figurerer på denne liste af politiske årsager.

Sammenfattende forklarede el Mufti, at der er sket en betydelig forbedring af menneskerettighedssituationen i Sudan i den seneste tid. Tidligere forekom der fængslinger af politiske årsager, men det er ikke tilfældet længere. El Mufti henviste i den forbindelse til, at der under FNs Special Rapporteur's besøg i Sudan i februar 2000 blev anholdt et antal personer, der alle var tilknyttet det tidligere omtalte Amal Centre for behandling og rehabilitering af torturofre. Anholdelserne var af politiske karakter ifølge el Mufti. Men allerede samme måned dvs. i slutningen af februar 2000 blev de anholdte løsladt. El Mufti understregede, at denne episode er det seneste tilfælde af politisk motiverede tilbageholdelser i Sudan.

En medarbejder i en international humanitær organisation i Nairobi, der arbejder i det sydlige Sudan, men som tillige er bekendt med forholdene i Khartoum og det nordlige Sudan, betegnede Sudan som værende en politistat til en vis grad. Sudaneserne nyder frihed, indtil de overskrider en vis grænse, overskrides denne griber myndighederne ind. Medarbejderen vurderede, at personer, der offentligt kritiserer regeringens politik i pressen og hvis familierelationer samtidig ikke er til deres egen fordel, er i risiko for at blive udsatte for myndighedsforfølgelse. Det blev tilføjet, at regimet er uforudsigeligt og at det derfor er næsten umuligt at udtale sig kategorisk om, hvem der evt. kan være i risiko for forfølgelse og overgreb fra myndighedernes side.

Medarbejderen forklarede videre, at de traditionelle partier i Sudan dvs. de partier der eksisterede i landet op til militærkuppet i juni 1989, er blevet fuldstændigt miskrediterede, de har mistet deres troværdighed blandt landets middelklasse og uddannede elite. Dette er den reelle tragedie i Sudan og denne tragedie dannede grundlaget for militærets og islamisternes magtovertagelse i 1989. De traditionelle partier er sekteriske og klanbaserede og har ikke formået at fremkomme med et troværdigt og holdbart alternativ til det eksisterende regime i Sudan.

Medarbejderen tilføjede, at menneskerettighedssituationen i Sudan i høj grad er bestemt af den langvarige borgerkrig i landet. Det blev understreget, at denne konflikt ikke alene er et spørgsmål om religion mellem nord og syd mellem muslimer og kristne, men i høj grad er en konflikt mellem den centrale statsmagt og befolkningerne ude i regionerne om, hvem der skal have kontrollen over ressourcerne i landet. Dette forhold komplicerer menneskerettighedssituationen betydeligt, bl.a. således at etnisk tilhørsforhold kan have indflydelse på en persons sikkerhed i f.eks. Khartoum. Det kan således være risikabelt for et medlem af *fur*- eller *beja*-befolkningerne at udtale sig åbent om sine politiske synspunkter i Khartoum. Det bemærkes, at såvel *fur*- som *beja*-befolkningerne er i konflikt med regeringen i Khartoum. Medarbejderen gjorde endelig opmærksom på, at man ikke bør overse, at også oprørsbevægelsen SPLA står bag alvorlige menneskerettighedskrænkelser i Sudan.

Ovennævnte medarbejder gjorde endvidere opmærksom på, at sudanese ikke har samme veludviklede netværk som f.eks. somaliere. Derfor vil sudanese, der er taget til udlandet for at

søge asyl, normalt være rejst af sig selv og ikke, som det ofte kan være tilfældet med andre flygtningegrupper, ved hjælp af agenter eller ved hjælp af et netværk. Sudanesere har som regel en velbegrundet og konkret baggrund for at søge asyl. Det blev tilføjet, at det bl.a. på denne baggrund er vigtigt, at sudanesiske asylansøgninger altid behandles individuelt og konkret.

1.3 Kristne, internt fordrevne og etniske minoriteter

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at kristne sudanesere i Khartoum er udsatte for vilkårlige anholdelser. Selv slægtninge til personer, der er i myndighedernes søgelys, risikerer anholdelse.

Samme kilde forklarede, at der ud over de førnævnte enheder inden for sikkerhedstjenesten findes en politistyrke kaldet Public Order Police (POP). POP tager sig af de sager, der vedrører f.eks. u-islamisk adfærd herunder upassende påklædning, fremstilling og salg af alkohol, prostitution m.m. Denne politistyrke er kendt for at stå bag de mange ransagelser (betegnet som *raids*) i lejrene omkring Khartoum for internt fordrevne flygtninge fra krigsområderne i det sydlige Sudan.

En sudanesiske professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, oplyste i oktober 2001 til Udlændingestyrelsen, at der har fundet en generel lettelse sted af POPs krav til påklædning herunder kravet om, at kvinder skal have ansigtet tildækket, være adskilte fra mænd i offentlige transportmidler og have tilladelse til at deltage i offentlige møder. I det hele taget er der sket en mindskning af POPs overvågning af kvinder.

Samme kilde gjorde opmærksom på, at ifølge den sudanesiske straffelov af 1991 kan muslimers konvertering til en anden religion straffes med døden. Ikke-muslimer kan derimod frit konvertere til islam. I 1998 indledte regeringen en straffesag mod en person fra Nuba, Faki Koko, som var konverteret fra islam til en anden religion. Den anklagede blev imidlertid løsladt i 1999 og fik tilladelse til at forlade Sudan angiveligt på grund af behov for sygdomsbehandling. Der er dog uvished om Faki Kokos tilstand og om, hvor han befinder sig. Kilden tilføjede, at der kun findes meget få sager vedrørende konvertering fra islam til en anden religion. Langt de fleste konvertitter kommer fra områder i Sydsudan, Nuba Mountains og Southern Blue Nile, som har en stor kristen befolkningsgruppe.

Ovennævnte kilde oplyste, at regeringen gennem de seneste ti år med bulldozere har ødelagt mellem 30 og 50 kristne kirker, centre og skoler i Khartoums slumkvarterer, angiveligt fordi der ikke var givet officielle byggetilladelser til disse byggerier. I realiteten har regeringen kun sjældent givet byggetilladelser til byggeplaner, som kristne har stået bag. På den anden side gives der liberalt byggetilladelser til f.eks. moskeer.

Regeringen konfiskerede den såkaldte Catholic Club sidst i 1998. To kirker og skoler i en forstad til Khartoum tilhørende den såkaldte Episcopal Church, hvor 1.400 børn blev undervist, blev senere ødelagt af regeringen. Fem katolske skoler i Khartoum North med i alt 3.800 elever var udset til nedrivning, men børnene og deres forældre protesterede og modsatte sig nedrivningen. I august i år fremkom der planer fra regeringen om at lukke alle katolske kirker, som sikrede gratis grundskoleuddannelse for 48.000 elever. De fleste af eleverne kommer fra det sydlige Sudan og Nuba Mountains, og de lever i fattige slumområder i Khartoums omegn.

Endelig henviste kilden til de overgreb på kristne, der fandt sted i forbindelse med et religiøst møde, som var organiseret af de kirkelige myndigheder i begyndelsen af april 2001. 47 kristne, der var samlet ved All Saints Cathedral i Khartoum, var blevet anholdt den 10. april. Den 11. oktober 2001 var de anholdte blevet ført for en domstol, men dommeren afviste at lade de anholdtes forsvarsadvokat føre sagen. Retssagen varede mindre end en time, og seks kvinder og tre børn blev idømt henholdsvis 15 og 20 piskeslag. De blev pisket dagen efter og derefter løsladt. De tilbageværende blev idømt 20 piskeslag hver og mellem syv og 20 dages fængsel. I februar 2001 greb politiet ind mod og opløste en islamisk demonstration uden for den koptiske kirke i Khartoum. På samme tidspunkt angreb islamiske studenter en kristen bogudstilling på University of Khartoum. Fire kristne og tre muslimer blev såret ved den lejlighed.

En velinformeret lokal kilde i Cairo betegnede situationen i flygtningelejrene for internt fordrevne i Khartoum-området som generelt vanskelige, men kilden fandt det vanskeligt at skelne mellem fænomener som direkte forfølgelse af beboerne i lejrene og det, som blev betegnet som almindelig chikane. Det blev bemærket, at beboerne i disse lejre alene opholder sig der, fordi de ikke har haft andre flugtmuligheder fra borgerkrigen i den sydlige del af landet. Det er regeringens bevidste strategi at lede flygtningestrømmen fra det sydlige Sudan nordpå til lejre i nærheden af Khartoum.

Myndighederne i Khartoum forklarede delegationen, at det forhold, at så mange internt fordrevne fra borgerkrigen i Sydsudan befinder sig i Khartoum-området, er et udtryk for, at regeringen er tolerant og accepterer alle borgere i Sudan uanset etnisk eller religiøs baggrund.

En medarbejder i en international humanitær organisation i Nairobi oplyste, at forholdene i lejrene for de internt fordrevne sydsudanesere i Khartoum-området er vanskelige. Nogle af beboerne i disse lejre er blevet forflyttet til langt dårligere lejre langt borte fra hovedstaden og dermed fra sanitære installationer, lægehjælp, uddannelsesfaciliteter og indtægtsmuligheder samt andre forhold, der spiller afgørende ind i de fordrevnes dagligdag. Kilden forklarede, at for sudanesere generelt er spørgsmålet om gode uddannelsesmuligheder fundamentalt. Således kan mangel på uddannelsesmuligheder gøre familier desperate. Det blev videre oplyst, at generelt har sydsudanesere meget få overlevelsesmuligheder i det nordlige Sudan. Der forekommer religiøs diskrimination og mange kvinder er afhængige af de indtægter, de kan få fra alkoholfremstilling, men som er ulovlig i det nordlige Sudan. Den religiøse diskrimination bør vurderes fra sag til sag, idet individuel forfølgelse af kristne sudanesere ikke er almindelig. Dette forhold blev bekræftet af en humanitær NGO i Nairobi.

Vedrørende spørgsmålet om religionsfrihed i Sudan oplyste FNs Special Rapporteur on the situation of human rights in Sudan i begyndelsen af november 2001 til FNs generalforsamling, at det ikke var sandt, sådan som visse kristne fundamentalister hævder, at der finder en religiøs forfølgelseskrig sted i Sudan. Der er grund til bekymring over begrænsninger i religionsfriheden, diskriminationen og den voksende (islamiske) dominans i uddannelsessystemet og det civile liv, men der finder ikke nogen systematisk undertrykkelse sted af de kristne kirker.²⁰

---

²⁰ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Integrated Regional Information Network (IRIN), SUDAN: IRIN Focus on human rights, November 14 2001.

Idrees Ishag oplyste, at medlemmer af etniske minoriteter i Sudan også kan være i risiko for overgreb og forfølgelse fra myndighedernes side. Idrees Ishag, der selv stammer fra Darfur og har været udsat for grov tortur gjorde opmærksom på, at kombinationen af at tilhøre en etnisk minoritet og samtidig profilere sig politisk kan få meget alvorlige konsekvenser for en person. I Darfur i det vestlige Sudan findes befolkningsgruppen *fur*, der er af ikke-arabisk afstamning. Så sent som den 25. eller 27. juli i år blev tre politikere fra Darfur – Idrees Mohammed Ahmed, Abdalla Ibrahim og Mohammed Ibrahim – anholdt af myndighederne i Khartoum, idet de tre forsøgte at udbrede oplysninger om regeringens etniske krigsførelse mod *fur*-befolkningen i Darfur. Idrees Ishag betegnede de tre tilbageholdte som politiske fanger. De er alle blevet udsat for alvorlige fysiske overgreb i form af knivstik i kroppen, ophængning, brænding med cigaretter, elektrochok og andet.

En velinformeret lokal kilde i Cairo kunne bekræfte, at tilhørsforhold til en etnisk minoritet og deltagelse i oppositionspolitiske eller religiøse aktiviteter tilsammen kan betyde, at en person kan få alvorlige problemer med myndighederne. Der er talrige rapporter der viser, at regeringen bevidst foretager overgreb mod personer fra det sydlige Sudan, Nuba Mountains, *beja*-befolkningen og ikke-arabiske minoriteter fra Darfur. Idrees Ishag pegede i den forbindelse især på *fur*, *zaghawa*, *masalit* og *tama*, men forklarede at problemet i realiteten omfatter alle ikke-arabiske stammer i Darfur. Disse ikke-arabiske stammer har været udsat for fordrivelser gennemført af regeringen. Der findes ca. 40 stammer i Darfur, hvoraf de 28 er ikke-arabiske. Overgreb i form af nedbrændinger af bebyggelser finder i dag især sted i det vestlige og nordlige Darfur. Førnævnte kilde i Cairo kunne bekræfte, at det sudanesiske militær og dets militser har angrebet civile i Darfur. Kilden tilføjede, at der er dele af *fur*-befolkningen, der er regeringsallierede, men at majoriteten af *fur*-befolkningen er imod regeringen.

Idrees Ishag forklarede videre, at han kendte til, at sudanese, der tilhører etniske minoriteter, f.eks. personer fra Darfur, Nuba Mountains og andre steder, kan have vanskeligt ved at redegøre for deres asylmotiver på en overbevisende måde. Mange *fur*, som nu er flygtet fra Darfur, har ingen eller kun en ringe uddannelse og er som følge heraf ofte ude i stand til at redegøre for deres forhold og situation på en overbevisende måde. Der vil være risiko for at sådanne personer vil undlade at fortælle om de overgreb, de har været udsat for, og dermed få vanskeligt ved at opnå beskyttelse eller asyl i udlandet.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at etniske minoriteter i Sudan ofte er blevet betragtet som andenklassens borgere og er blevet ofre for krigsforbrydelser og andre alvorlige menneskerettighedskrænkelser begået af de stridende parter i konflikterne. Human Rights Watch (HRW), SVTG og SHRO samt mange andre har gentagne gange rapporteret om overgrebene mod disse grupper i Sudan. Overgrebene kan f.eks. bestå i bombardementer af landsbyer, militær- eller militsangreb, plyndring, bortførelser og nedbrænding af landsbyer. Disse grupper, der i mange tilfælde ikke er muslimer, har også været genstand for såkaldte arabiseringsbestræbelser, der har medvirket til at ødelægge deres egne kulturer. Mange lokale ledere af minoritetsbefolkninger har stået bag dannelsen af eller har tilsluttet sig organisationer, der er tilknyttet oppositionsalliancen NDA.

2 Værnepligtsforhold

2.1 Værnepligt og rekrutteringsprocedurer

Ifølge Economist Intelligence Unit (EIU), Country Profile 2001, Sudan, har de stadig mere omfattende kamphandlinger i Sudan siden 1996 tvunget den sudanesiske hær til i voksende grad at satse på rekruttering af soldater inklusive universitetsstudenter. Dette har dog været særdeles upopulært, og der er hyppige rapporter om deserteringer. Ud over den almindelige sudanesiske hær har partiet National Congress (NC) sin egen militære gren kaldet Popular Defence Forces (PDF). Til trods for at PDF officielt er en politisk kampstyrke, indsættes PDF-styrker også ved fronten i kampen mod oprørerne. Det oplyses af EIU, at der i perioden 2000-2001 var ca. 15.000 aktive soldater i PDF og ca. 85.000 reserver. Til sammenligning består den ordinære regeringshær National Army af ca. 100.000 soldater, hvoraf de 20.000 er udskrevet til tjeneste.²¹

En kilde i en international humanitær organisation i Khartoum kunne oplyse, at alle, der har afsluttet "secondary school", skal aftjene Compulsory National Service (CNS). Dette foregår ved vilkårlig rekruttering i form af såkaldte "round ups" i byerne, hvor civilklædte militære myndigheder endog standser biler og busser. Myndighederne tvinger de passager, som formodes at være i den værnepligtige alder, og som ikke kan dokumentere, at de evt. allerede har aftjent værnepligt med til militære træningslejre. Mange af de rekrutterede får end ikke lejlighed til at kontakte deres forældre eller pårørende for at informere dem om deres skæbne. Det er især personer fra socialt svagere grupper, der er i risiko for at blive rekrutteret på denne måde.

Kilden forklarede videre, at de militære rekrutteringsregler ikke overholdes, hvilket betyder, at også personer, der ikke er omfattet af værnepligten, risikerer at blive rekrutteret. Således er der eksempler på, at selv udlændinge og personer, der er ældre eller yngre end reglerne foreskriver, er blevet tvangsrekrutteret. Kilden tilføjede, at enhver rekrut er i risiko for at blive sendt i aktiv krigstjeneste i Sudan.

En sudanesiske menneskerettighedsorganisation i Cairo oplyste, at det er regeringens ønske at kunne kontrollere landets intellektuelle og herunder også studenter ved landets universiteter. Værnepligten og de militære træningslejre er som skabt til dette formål, idet disse institutioner gør det muligt at "knække" de unge studenter, uanset om de er kristne eller muslimer. Opholdet i disse træningslejre kan være en meget krænkende oplevelse for kristne studenter, idet træningen indeholder et stærkt islæt af islamisering. Muligvis er der sket en lettelse af dette forhold i den seneste tid, men i så fald skyldes det alene regeringens ønske om at "tækkes" omverdenen. Under alle omstændigheder er der tale om ren "window-dressing" ifølge kilden.

Idrees Ishag forklarede, at såkaldte "southerners", det vil som regel sige kristne internt fordrevne, ikke rekrutteres i samme omfang som tidligere, idet der er stor risiko for at de vil desertere og flygte over til SPLA, så snart de får lejlighed til det. Ishag tilføjede, at en del yngre *fur*-medlemmer er flygtet til det nordlige Sudan herunder også til Khartoum. Ligesom mange andre risikerer også *fur*-

---

²¹ The Economist Intelligence Unit, Country Profile 2001, Sudan, London, 2001, s. 14.

medlemmer og andre etniske minoriteter at blive tvangsrekrutteret til militæret. Idrees Ishag nævnte i den forbindelse *zagawa*, *masalet* og *nuba*. De tvangsrekrutterede føres til træningslejre og trænes i 2-2 ½ måned hvorefter de sendes til fronten i det sydlige Sudan. Disse rekrutter er mangelfuldt trænedede, hvorfor en stor del af dem omkommer under kampene. Dette forhold har medført, at mange forsøger at flygte ud af landet, men dette kan kun lade sig gøre ved at skaffe sig et pas illegalt. Disse personer har ikke kunne få et pas ad de officielle kanaler. Idrees Ishag forklarede, at dette skyldes myndighedernes ønske om at kunne benytte disse flygtninge som tjenestefolk eller som soldater i hæren.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste følgende vedrørende værnepligten i Sudan:

Der findes tre muligheder for at aftjene værnepligt i Sudan. Foruden det regulære sudanesiske militær (Sudanese Army) er der værnepligt til CNS og PDF.

Kilden oplyste, at alle personer i aldersgruppen 18–33 år er pligtige til CNS. Som udgangspunkt er tjenesteperioden i CNS 24 måneder. Militærtjenesten blev obligatorisk for alle ansatte i staten i 1994/95. Tjenesteperioden er forkortet til et års tjeneste samt to måneders træning for ”university graduates”, mens tjenesteperioden er 18 måneder for de, som har gennemført ”secondary school” dvs. såkaldte ”university students”. CNS-styrken er vokset i takt med, at den regulære hær (Sudan Army) er blevet mindsket. Endvidere oplyste samme kilde, at der i dag også rekrutteres kvinder til CNS. ”The National Service Act for 1992” vedlægges som bilag 4.

PDF, som har eksisteret siden 1989, er en islamisk ”Jihad-enhed”, hvor rekrutterne normalt gennemgår et 45 dage langt træningsophold ud over tjenesteperioden, som er mellem 12 og 18 måneder. Studerende, der går ind i PDF før de er optaget på en videregående uddannelse, skal aftjene 12 måneder, mens studenter, der endnu ikke er blevet optaget ved en videregående uddannelse eller ikke har gennemført ”secondary school”, skal aftjene 18 måneders tjeneste. Ansatte i staten eller i statsejede selskaber skal gennemgå et 45 dages træningsprogram. I praksis bliver disse alle indkaldt til efterfølgende, kortere tjeneste i PDF. Kilden tilføjede, at der inden for PDF findes en særlig enhed kaldet ”Olie-enheden”. Kilden betegnede denne enhed som en eliteenhed bestående af islamiske ”Jihad-krigere”.

Ifølge loven ”Popular Defence Forces Act 1989”, der er vedlagt som bilag 5, skal PDF-rekrutter være mindst 16 år gamle og sudanesiske statsborgere. I 1992 blev PDF-tjenesten obligatorisk for alle studenter dvs. såvel mænd som kvinder. Gennemført tjeneste var en forudsætning for at blive optaget på en videregående uddannelse.

Ovennævnte kilde afviste på det bestemteste forlydender om, at PDF skulle have ophørt med at eksistere. PDF eksisterer stadig og kontrolleres af den sudanesiske hær. PDF-træningen har et stærkt islæt af islamisering, og mange kristne sudanese har derfor alvorlige problemer når de rekrutteres til PDF. Kilden tilføjede, at der stadig finder ”round ups” sted, når der rekrutteres til PDF. Denne form for tvangsrekruttering finder især sted, når der sker en eskalering af kampene i Sudan. Kilden understregede, at dette fortsat er realiteten i Sudan i dag. Det blev forklaret, at det især er studenter, der rekrutteres til PDF mens det hovedsagelig er ansatte i staten, der rekrutteres til CNS.

Endelig slog kilden fast, at der ikke er sket væsentlige ændringer i regeringens rekrutteringspraksis siden 1995 og frem til i dag. Det blev på det bestemteste afvist, at der har været tale om en

nævneværdig nedgang i regeringens tvangsrekruttering. Kilden forklarede, at "alt er som det plejer at være" og havde intet hørt til forlydender om, at der er blevet sat stop for eller gennemført begrænsninger i den hidtidige rekrutteringspraksis.

På spørgsmålet om, hvorvidt eksistensen af Murahilin-militser og andre regeringsstøttede militser har begrænset regeringens behov for at gennemføre tvangsrekruttering til de militære styrker, forklarede ovennævnte kilde, at Murahilin-militserne (bestående af såkaldte "arab tribes") har eksisteret de seneste 20 år. Der er derfor er intet ændret i dette forhold. Jurkuch Barach og Akoth Ngot bekræftede, at Murahilin-militserne blev etableret allerede i 1984/85. Forekomsten af disse militser i Sudan har ikke betydet, at behovet for almindelige soldater er blevet mindsket. De tilføjede, at borgerkrigen er blevet intensiveret. Netop nu (november 2001) foregår der en intensivering af de militære aktiviteter i Bahr-el-Ghazal. Regeringstropperne er i offensiven, og det er derfor også hos disse, at tabene er mest omfattende. De to kilder forklarede, at tabene som oftest er størst hos den part der gennemfører en offensiv. Regeringstropperne i Bahr-el-Ghazal inkluderer soldater fra PDF og CNS.

El Mufti forklarede, at der findes tre former for militærtjeneste i det regeringskontrollerede Sudan. For det første er der den regulære sudanesiske hær kaldet National Army eller Armed Forces. Denne består alene af frivillige soldater. For det andet er der PDF, som kontrolleres af og støttes af National Army. PDF består ifølge el Mufti ligeledes alene af frivillige soldater. Den tredje form for militærtjeneste er CNS. Rekrutteringen til CNS sker årligt og el Mufti forklarede, at det er i denne forbindelse, at der forekommer de såkaldte "round ups", dvs. at personer så at sige tvangsrekrutteres på åben gade mod deres vilje. El Mufti forklarede, at for omkring to måneder siden blev alle "secondary school graduates" indkaldt, og rekrutterne gennemgik et to måneders træningsprogram. Samtlige rekrutter var over 18 år.

El Mufti understregede, at det alene er frivillige, der rekrutteres til National Army og til PDF. PDF kontrolleres og støttes af hæren. CNS gælder for alle over 18 år. Det er i forbindelse med hvervningen til CNS, at der har fundet tvangsrekrutteringer sted i form af "round ups". Imidlertid blev det meddelt officielt i den sudanesiske presse få dage før delegationens besøg i Khartoum, at ingen person længere vil blive sendt i aktiv kamp mod sin vilje, og alle rekrutter var derfor blevet sendt hjem fra træningslejrene. El Mufti forklarede, at det alene er frivillige soldater i hæren og i PDF, der sendes i aktiv krigstjeneste ved fronterne. El Mufti oplyste videre, at den førømtalte meddelelse i pressen blev modtaget med stor lettelse blandt de familier i Khartoum og Sudan i øvrigt, der har børn i værnepligtsalderen. Han kendte godt til den frygt, som mange familier har næret for at deres børn skulle blive rekrutteret til krigstjeneste, og oplyste, at han selv følte stor lettelse ved den omtalte meddelelse.

Mario Muor Muor, Chairperson, Board of Directors, Bahr el-Ghazal Youth Development Agency (BYDA), der har kontor i Nairobi, Kenya og Mapal, Bahr el-Ghazal, Sudan kommenterede de ovennævnte oplysninger fra el Mufti i Khartoum. Muor Muor vurderede, at kun fremtiden kan vise, hvorvidt regeringen vil stå ved denne erklæring, som han i øvrigt ikke kendte til. Muligvis er der tale om en indrømmelse fra regeringen til UP, som har ønsket at stoppe tvangsrekrutteringen. Der kan tillige være taktiske militære overvejelser bag meddelelsen, idet regeringen nu har Murahilin-militser og mere avanceret militært udstyr til rådighed. Muor Muor forklarede, at erklæringen blot kan være endnu et forsøg på at forbedre regeringens omdømme lige nu og derfor kan den pludselig

kan blive ændret. En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste i november 2001, at denne ikke kendte til, at regeringen i Sudan skulle have fremsat den omtalte erklæring.

Jurkuch Barach og Akoth Ngot oplyste, at personer mellem ca. 18 og 30 år normalt rekrutteres til såvel PDF som CNS. Der er perioder, hvor stort set alle mænd i denne aldersgruppe rekrutteres. I dag er der endog mulighed for, at selv personer uden for denne aldersgruppe bliver rekrutteret. Kvinder rekrutteres også til PDF, men der er alene tale om frivillig rekruttering, og de sendes ikke til aktiv krigstjeneste ved fronten. Der er tale om såkaldte kvindebataljoner, der opholder sig bag frontlinjen, hvor de rekrutterede arbejder som sygeplejesker og med behandling af sårede m.m.

Barach og Ngot forklarede, at der er talrige eksempler på tvangsmæssig rekruttering til PDF og CNS. Således finder der fortsat rekruttering sted på åben gade i byerne i Sudan. Dette sker ved kontrolposter, i hjemmene, i skoler og på offentlige pladser etc. De rekrutterede transporteres til militære træningslejre hvor de gennemgår 30-35 dages træning. Kilderne betegnede denne træning som mangelfuld, og derfor er rekrutterne udsat for stor fare, når de efterfølgende sendes til fronten for at kæmpe mod oprørerne. SPLA har taget mange krigsfanger, og de fleste af disse har oplyst, at de er blevet tvangsrekrutteret og sendt i kamp mod deres vilje.

”Tvungen” består hovedsagelig i, at disse rekrutter ikke kan få udleveret deres eksamensbevis kaldet ”secondary school certificate”, førend de har aftjent værnepligt. Eksamensbeviset er en forudsætning for at blive optaget på en videregående uddannelse/universitetsuddannelse. Beviset udleveres først, når en student har aftjent mindst et års militærtjeneste. Barach og Ngot tilføjede, at der dog er en vis mulighed for at kunne bestikke sig til at få et eksamensbevis. Forholdene i de militære træningslejre er meget dårlige og der er flere eksempler på, at rekrutter flygter fra disse lejre.

Selv efter aftjent værnepligt er der personer, der bliver genindkaldt til militærtjeneste. Dette kan finde sted når som helst militæret vurderer, at der er behov for yderligere rekruttering. Enhver person i den nævnte aldersgruppe er i risiko for at blive rekrutteret uanset vedkommendes religiøse, etniske eller geografiske oprindelse. Såvel sydsudanesere som nordsudanesere rekrutteres.

En velinformeret lokal kilde i Cairo forklarede, at der foruden rekrutteringen af nordsudanesere til det regulære militær, Sudan Army, også finder en betydelig rekruttering sted af internt fordrevne mænd fra krigsområderne i Sudan. Disse lader sig ofte rekruttere frivilligt, da det er en måde, hvorpå de kan tjene til livets opretholdelse i Sudan.

De forskellige militære enheder i Sudan anvendes alle til at gennemføre en islamisering af landets befolkning. Dette forhold gælder således også for PDF og de forskellige regeringskontrollerede militser. Et resultat af denne islamisering er, at også kristne sudanesere mod deres vilje tvinges til aktivt at deltage på regeringssiden i det, som blev betegnet som Jihad-krigen mod deres egne trosfæller i landet. Militæret og de øvrige militsstyrker i Sudan er alle under regeringens politiske kontrol.

Waltmans-Molier oplyste, at der fortsat sker rekruttering til militæret i form af ”round-ups” af unge sudanesere i Khartoum. Dette sker dog ikke helt så hyppigt som tidligere. Formelt set er tjenestealderen 18-33 år, men i realiteten bliver drenge helt ned til 14-års alderen taget på gaderne i Khartoum og sat på bussen til træningslejrene. Kan en person ikke umiddelbart bevise, at denne har aftjent CNS, bliver vedkommende taget med til en militær træningslejr. Waltmans-Molier har selv

set drenge blive "taget på åben gade" og transporteret bort. Disse "round-ups" finder næsten altid sted på en lørdag formiddag, og den hollandske ambassade har ved disse episoder advaret egne medarbejdere mod at forlade ambassadeområdet. "Round-ups" foretages af civilklædte militærfolk, der driver de tilbageholdte ind i ventende busser, som herefter transporterer dem til de militære træningslejre. Waltmans-Molier kendte ikke til, hvorvidt disse lejre er de officielle træningslejre for de, som aftjener CNS.

Waltmans-Molier forklarede videre, at der sandsynligvis ikke længere finder tvangsrekruttering til PDF sted. Rekruttering til PDF blev indledt i 1989 og ophørte i 1997. I dag sker der alene rekruttering til CNS, idet PDF og CNS blev sammenlagt i 1997. Waltmans-Molier ville dog ikke udelukke, at der muligvis stadig forekommer en vis rekruttering til PDF-elitestyrker, men hun havde ikke nærmere oplysninger om dette. Hun kunne dog oplyse, at der fortsat er PDF-styrker, der kæmper ved fronten i borgerkrigen, men officielt vil myndighederne sandsynligvis benægte, at der fortsat findes PDF-styrker i Sudan.

Vedrørende tjeneste i CNS oplyste Waltmans-Molier, at "secondary school students" skal aftjene 18 måneders tjeneste. Studerende ved universiteter og højere læreanstalter skal aftjene 12 måneders tjeneste og alle andre har en 24 måneder lang tjenesteperiode. For at blive optaget på universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner skal en person gennemgå en 45 dage lang træningsperiode.

Waltmans-Molier forklarede, at rekrutteringen af universitetsstuderende formelt finder sted ved, at det sudanesiske uddannelsesministerium meddeler navnene på de studerende, der har afsluttet deres uddannelse, til de militære myndigheder. Herefter skal disse aftjene 12 måneders værnepligt.

En sudanesisk professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, kunne i oktober 2001 oplyse, at idet Sudan har tvungen værnepligt for alle i den værnepligtige alder, er der i princippet ikke mulighed for at sudanesere kan afvise at udføre militærtjeneste. Imidlertid er der sket et betydeligt fald i omfanget af den vilkårlige tvangsrekruttering af unge mænd på gaden. Af en eller anden grund synes der at være en vedvarende strøm af sudanesere, der er villige til at lade sig rekruttere til hæren vel vidende, at de vil ende med at skulle kæmpe i borgerkrigen i det sydlige Sudan eller et andet sted i landet.

En repræsentant for en international humanitær organisation i Khartoum kunne oplyse, at borgerkrigen i et vist omfang udkæmpes af såkaldte agenter for de stridende parter. På regeringssiden kæmper et antal etniske grupper fortrinsvis nomadiske arabiske stammer, som sammen går under betegnelsen Murahilin dvs. "de som rejser omkring". Disse grupper består bl.a. af *baggara*, *fartit*, *zaghawa* og *misariya*.

Waltmans-Molier oplyste, at der er mange, som frivilligt kæmper på regeringens side herunder de såkaldte Murahilin-militser, men hun afviste påstanden om, at langt størstedelen af alle personer, der kæmper aktivt på regeringens side, er såkaldte "tribals" eller tilhører stammebaserede militser. Dette betegnede hun som stærkt overdrevet.

En medarbejder i en international humanitær organisation i Nairobi forklarede, at der er findes et modsætningsforhold mellem den sudanesiske regering og landets middelklasse. Regeringens rekrutteringspraksis og islamiseringen af uddannelserne har således klart forringet hele uddannelsesniveaue i Sudan, hvilket har skabt frustration især hos middelklassen. Medarbejderen vurderede, at såfremt det kan bekræftes, at regeringen har meddelt i pressen (som det var blevet

oplyst af Ahmed el Mufti i Khartoum), at den ikke længere vil rekruttere til militæret ved at gennemføre "round ups" og sende rekrutter til fronten mod deres vilje, skyldes dette mere regeringens behov for et nyt image end reelle hensigter. En meddelelse fra regeringen i pressen skal derfor ikke tages for andet end en hensigtserklæring. Medarbejderen tilføjede, at det stadig bør anses som et fuldt legitimt og forståeligt asylmotiv for sudanesiske asylansøgere at henvise til frygten for at blive tvangsrekrutteret og sendt til fronten. Dette er netop en af de afgørende grunde til, at så mange søger asyl i udlandet. Jurkuch Barach og Akoth Ngot bekræftede dette forhold.

Førnævnte medarbejder var dog også klar over, at de ringe økonomiske forhold i Sudan også bidrager til, at sudanese søger ud af landet. Indtil for nylig har netop tvangsrekrutteringen været et hovedproblem for mange sudanesiske familier, idet denne rekruttering har forstyrret eller ødelagt deres børns uddannelsesmuligheder. Dertil kommer de meget dårlige forhold i de militære træningslejre samt risikoen for at blive sendt til fronten og komme i aktiv kamp. I praksis informeres forældrene til de tvangsrekrutterede ikke om deres børns skæbne. Mange forældre er således stærkt bekymrede for deres børns fremtid, idet det er et krav, at disse skal aftjene værnepligt for at kunne få adgang til en uddannelse. Disse forhold gælder uanset om familien er af sydsudanesisk eller nordsudanesisk herkomst.

En sudanesisk professor, der arbejder i eksil i et europæisk land oplyste, at 73 ud af 231 kristne "secondary school" elever, der for nylig var blevet rekrutteret i Khartoum til CNS, var blevet nægtet at kunne fortsætte deres tvungne værnepligt. Nogle af disse var desuden blevet udsat for fysiske overgreb og for chikane under træning. Kilden forklarede, at det er en forudsætning for at blive optaget på et universitetsstudium eller opnå forfremmelse som offentligt ansat, at man har gennemført den obligatoriske værnepligt.

Ligesom Sudans regering har også oprørsbevægelsen SPLA været kritiseret for at stå bag menneskerettighedskrænkelser i Sudan. SPLA har især været kritiseret for at rekruttere børnesoldater dvs. børn under 18 år, der er blevet sat ind i kampene mellem SPLA og regeringstropper. Jurkuch Barach og Akoth Ngot indrømmede, at der ind imellem har forekommet menneskerettighedskrænkelser i SPLA-kontrollerede områder, men at disse krænkelser har fundet sted på individuel basis dvs. at det er enkeltpersoner og ikke SPLA, der har stået bag sådanne krænkelser. Vedrørende spørgsmålet om rekruttering af børnesoldater oplyste Barach og Ngot at dette har fundet sted på baggrund af den karakter, som borgerkrigen i Sudan har. I forbindelse med Murahilin-militsernes angreb på landsbyer i Sudan er det normalt, at mange civile bliver dræbt, fordrevet eller bortført. Mange børn bliver reelt forældreløse som følge af dette. Disse flygningebørn er sårbare og har ofte ingen anden mulighed for at overleve end at lade sig rekruttere til oprørsstyrkerne, hvor de kan få mad og en vis beskyttelse. På denne baggrund opstod fænomenet børnesoldater. Ofte bliver disse børn holdt bag frontlinjerne og dermed borte fra egentlige kamphandlinger, men en del insisterer på at blive egentlige soldater og trænes i våbenbrug. Alternativet for mange af disse børn ville være enten at blive dræbt af regeringsmilitser eller blive bortført som slaver. Barach og Ngot understregede, at det ikke længere er SPLAs politik at rekruttere børnesoldater, men de indrømmede, at det kan vise sig vanskeligt at leve op til dette, idet mange mindreårige gerne vil besidde et våben, hvad enten der er tale om et spyd eller et skydevåben. De tilføjede, at mange af disse børn bliver voksne langt tidligere end det er tilfældet med børn i den rige del af verden, og de er opdraget til at skulle bidrage aktivt til familiens beskyttelse længe før de bliver 18 år.

En humanitær NGO i Nairobi (B) kunne oplyse, at denne organisation samarbejder med SPLA/M og Sudan People's Democratic Front (SPDF) om at løslade og demobilisere børnesoldater i Sudan. SPLA/M og SPDF har erkendt, at der findes børnesoldater i deres rækker, men bevægelserne har dog ikke i praksis vist nogen større vilje til at løse problemet. Den omtalte NGO rapporterer jævnligt om forekomsten af børnesoldater, men et alvorligt problem er, at der ikke rent juridisk er mulighed for at afhjælpe fænomenet. Der findes således ikke nogen mulighed for at kunne straffe de, som tvangsrekrutterer eller bortfører børn. Der findes ikke noget legalt system til at løse spørgsmålet. Den såkaldte "costumary law" finder normalt kun anvendelse i sager vedrørende drab, men ikke i sager vedrørende rekruttering af børn til militære opgaver. Der findes krigsfanger som er børn, men deres forhold er underlagt "costumary law", hvilket som regel betyder, at de vil blive udvekslet kort tid efter tilfangetagelsen. Normalt bliver tilfangetagne børnesoldater behandlet forholdsvis godt, fordi de er børn. Disse forhold gælder dog alene i forbindelse med de interne stridigheder mellem stammer i det sydlige Sudan.

Kilden bemærkede, at børnesoldater ikke nødvendigvis er blevet tvangsrekrutterede. Mange er blevet soldater frivilligt, og de deltager normalt ikke i direkte kampe, men fungerer som bærere og laver forefaldende arbejde for de mere regulære soldater. Det er som regel de meget ringe sikkerhedsmæssige og humanitære forhold, der får børn til at melde sig som soldater. Familiernes opløsning, adskillelsen mellem børn og forældre og fødevaremangel gør mange børn sårbare over for rekruttering. De traditionelle strukturer er blevet forstyrret af borgerkrigen, og dette har svækket de traditionelle samfund i det sydlige Sudan.

2.2 Risiko for at værnepligtige mod deres vilje sendes i aktiv krigstjeneste

På spørgsmålet om hvorvidt der er risiko for, at værnepligtige mod deres vilje sendes i aktiv krigstjeneste svarede Waltmans-Molier, at enhver rekrut i Sudan er i risiko for at blive sendt til fronten.

Lehne kunne ikke udelukke, at der er personer, der sendes i aktiv krigstjeneste mod deres vilje. Det er dog særligt sydsudanesere, som sendes sydpå til krigszonerne.

To repræsentanter for The New Sudan Council of Churches (NSCC) i Nairobi oplyste, at man kender til og kan dokumentere, at sudanesiske regeringstropper er i direkte kamp med oprørsstyrkerne i det sydlige Sudan. Kilden forklarede, at den netop havde set en film optaget af en tidligere regeringssoldat, som havde filmet kampe mellem regeringstropper og oprørsstyrker. Filmen var kommet i hænderne på SPLA/M.

NSCC forklarede videre, at størstedelen af de regeringssoldater, der er blevet taget som krigsfanger af SPLA er af afrikansk dvs. af sydsudanesisk herkomst. Disse soldater er som regel unge mænd, som pga. de vanskelige omstændigheder har ladet sig rekruttere til regeringshæren. Der er talrige eksempler på at disse rekrutter er blevet sendt til kampområder i Sudan uden at de militære myndigheder har oplyst dem om, hvor i landet de er blevet indsat. NSCC oplyste videre, at der tidligere blev taget et stort antal regeringssoldater til fange i Yei og New Khush. En stor del af disse var af nordsudanesisk dvs. arabisk herkomst, og der var tale om mere end hundrede fanger. Disse krigsfanger er typisk ganske unge mænd fra ca. 15 år op opefter. Så sent som i maj-juni 2001 aflagde repræsentanter for NSCC besøg hos krigsfanger i Sydsudan.

NSCC har i øvrigt oplevet, at der har fundet ”round ups” sted i Khartoum, hvor unge sudanese er blevet opsamlet på gaden og herefter sendt direkte til militære træningslejre. Dette fandt sted i både maj og juni i år.

En repræsentant for en humanitær NGO i Nairobi (A), der opererer i det nordvestlige Bahr el-Ghazal og i Equatoria, og som også har kontor i Khartoum, oplyste, at dennes organisation har et omfattende netværk i Sudan og gentagne gange har kunnet dokumentere, at regeringssoldater er blevet tvangsrekrutteret og sendt i direkte kamp mod deres vilje. Sådan er forholdene fortsat og repræsentantens organisation får dagligt oplysninger om, hvad der sker på stedet i Sudan. Repræsentanten understregede, at dennes oplysninger ikke er baseret på teori eller spekulationer, men på faktuelle oplysninger indhentet på stedet i Sudan. Repræsentanten insisterede på, at det fortsat er realiteten i dag, at personer tvangsrekrutteres og sendes i aktiv krigstjeneste mod deres vilje.

Repræsentanten oplyste at denne selv har besøgt krigsfanger i byerne Yei, New Kush og Pajajok i det sydlige Sudan i 1998. Disse fanger var meget unge, helt ned til ca. 15 år gamle. Fangerne talte alle arabisk og var efter udseendet at dømmes af arabisk afstamning. De oplyste til organisationen, at de var studenter, der havde afsluttet ”secondary school”. Efter at være blevet rekrutteret til militæret befandt de sig pludselig i Juba. Derfra blev de straks sendt videre til Rejaf nær Juba og til Mogiri, hvor de blev trænet i en til to måneder. Derefter blev de sendt direkte ind i krigszonen. Krigsfangerne var blevet taget til fange af SPLA i Liria. Repræsentanten oplyste, at fangerne var rædselsslagne, da de blev interviewet af repræsentanten i byen Mogore.

Repræsentanten understregede, at det er nonsens at påstå, at der næppe er risiko for, at studerende og andre bliver tvangsrekrutteret og sendt i aktiv krigstjeneste mod deres vilje i Sudan. Under besøg ved frontlinjerne har repræsentanten og medarbejdere i dennes organisation set mange unge soldater af især sydsudanesisk herkomst og officerer af nordsudanesiske herkomst i militære enheder tilhørende regeringen. Mange af disse unge soldater var blevet tvunget ind i tjeneste. Repræsentanten nævnte et eksempel på dette i sin egen familie.

Repræsentanten forklarede, at den regulære regeringshær udgør en forholdsvis mindre styrke, hvorimod PDF styrkerne er langt større. Det er netop i PDF, at der findes tvangsrekrutterede soldater. PDF består dels af såkaldte frivillige Mujahedin-styrker, rekrutterede studenter og andre fra det nordlige Sudan. Mujahedin er en frivillig islamisk elitestyrke, der består af religiøse Jihad-krigere.

Repræsentanten var overbevist om, at der fortsat forekommer tvangsrekruttering dvs. ”round ups” af unge mænd til PDF især blandt studerende i det nordlige Sudan. Tvangsrekrutteringen bliver altid intensiveret, når oprørsbevægelsen SPLA har fremgang i krigen. Den militære træning af rekrutterne er mangelfuld, og de sendes direkte i krig med kort varsel. Også piger rekrutteres til PDF, men de arbejder med sundhed og socialt arbejde og kommer derfor ikke i aktiv krigstjeneste ved fronten. Såvel piger som drenge bliver indoktrineret i islams navn under tjenesten i PDF. Repræsentanten forklarede, at dennes søn blev tvunget til at gennemgå et træningsophold i ørkenen i det nordlige Sudan, hvor han blev udsat for en massiv religiøs indoktrinering. Repræsentanten betegnede den religiøse indoktrinering som regulær hjernevask. Mange døde i denne træningslejr, rekrutterne fik f.eks. kun lidt og dårlig mad og de hygiejniske forhold var meget ringe, hvilket forårsagede alvorlige sygdomme og dødsfald blandt rekrutterne.

Repræsentanten understregede, at der fortsat finder tvangsrekruttering til PDF sted, og de rekrutterede tvinges til mod deres vilje at deltage i aktiv krigstjeneste. Som yderligere et eksempel på, at dette fortsat finder sted, kunne repræsentanten oplyse, at da byen Gogriol nord for Wau faldt til SPLA den 24. april 2000, blev der taget i alt 58 regeringssoldater til fange af SPLA. De var alle PDF-soldater. Repræsentantens organisation beskyttede fangerne og talte med disse. De fleste af fangerne var af arabisk herkomst fra det nordlige Sudan. Nogle var selv deserteret til SPLA, mens andre var blevet taget som krigsfanger. Stort set alle oplyste at være blevet tvangsrekrutteret og sendt i kamp mod deres vilje. De oplyste endvidere, at de var blevet rekrutteret af myndighederne ved kontrolposter og skoler m.m. i Khartoum.

Repræsentanten forklarede, at skolerne i Khartoum lukker i april og har lukket i sommermånederne, og at universiteternes semesterstart er i september. Derfor sker rekrutteringen af unge til PDF som regel i april-maj, når skolerne lukker. Desuden finder der en såkaldt "emergency"-rekruttering sted. Denne kan i praksis finde sted når som helst, dvs. når der meldes om fremgang for SPLA og de andre oprørsgrupper i krigen.

Ovennævnte repræsentant afviste på det bestemteste, at borgerkrigen i Sudan stort set alene udkæmpes af såkaldte "agents" dvs. medlemmer af forskellige stammer, som kæmper på regeringens eller oprørernes vegne. Der er stadig mange rekrutter blandt regeringstropperne, som er blevet tvunget til at kæmpe mod deres vilje.

Muor Muor oplyste, at borgerkrigen i Sudan kompliceres af, at mange sydsudanesere tvinges ind i konflikten på regeringens side. De kommer således til at kæmpe mod deres egne "brødre" og involveres i "Jihad-krigen". Tvang og indoktrinering er således et afgørende element i mobiliseringen. Dertil kommer, at tilfangetagne sydsudanesere bliver slaver, og der sker bortførelser af sydsudanesere, som tvinges ind i regeringshæren. Endelig findes der de såkaldte Murahilin-militser, som støttes af regeringen. Oprettelsen af Murahilin-militserne og andre regeringsskottede militser samt svækkelsen af SPLA har yderligere kompliceret krigen. Den regulære hær eksisterer næsten ikke længere, og derfor er PDFs og Murahilin-militsernes rolle blevet afgørende. PDF består hovedsagelig af personer, der blot er blevet rekrutteret på gaden i Khartoum, og som alene har gennemgået et tre måneders træningsprogram. Muor Muor understregede, at det alvorligste problem i krigen er, at mange "secondary school" elever tvangsrekrutteres til militæret. SPLA har taget mange krigsfanger, som netop er "secondary school" elever. En stor del af disse er blevet tvunget til krigsskuepladserne i det sydlige Sudan.

Muor Muor oplyste at tvangsrekruttering var almindeligt forekommende i perioden fra 1991 til 1996, men siden da har regeringen til en vis grad satset på Murahilin-militser og andre militser, der hovedsagelig består af personer fra det sydlige Sudan. Det vil sige militser, som alle samarbejder med regeringshæren. Tvangsrekruttering finder stadig sted, men omfanget er blevet mindre end tidligere. Der er især to forhold, som kan forklare dette ifølge Muor Muor:

- Olieudvindingen har styrket regeringens militære kapacitet. Der er sket en modernisering af krigen, idet regeringen er blevet i stand til at indkøbe teknisk avancerede våben. Kina, Irak og Iran sælger moderne våben til regeringen. Våbenhandelen med Kina er baseret på en byttehandel, hvor olie byttes for våben. Olien finansierer så at sige krigen og medvirker til, at den kan fortsætte.

- Oprettelsen af Murahilin- og andre militser har mindsket regeringens behov for at tvangsrekruttere til PDF og andre militære enheder.

Det blev dog understreget, at der fortsat finder tvangsrekruttering sted, samt at de tvangsrekrutterede sendes i aktiv krigstjeneste. Dette er alment kendt, men der er også personer, der melder sig frivilligt til militærtjeneste. BYDA har ved flere lejligheder interviewet krigsfanger hos oprørsstyrkerne. Mange af fangerne oplyste, at de var blevet tvunget til krigstjeneste mod deres vilje. Muor Muor forklarede, at han personligt har mødt krigsfanger, der har fremsat disse erklæringer, men tilføjede, at det naturligvis er oplagt for en krigsfange at påstå, at denne var blevet tvunget til at kæmpe. Muor Muor var dog overbevist om, at det er hævet over enhver tvivl, at mange af krigsfangerne rent faktisk var sendt i krig mod deres vilje. Tvangsrekruttering er imidlertid et dobbeltægget sværd, og regeringen vil gerne undgå at skulle tvangsrekruttere soldater. Der er således større risiko for, at soldater, der er rekrutteret mod deres vilje, vil desertere og gå over på oprørernes side.

Omfanget af tvangsrekrutteringer er dog uden tvivl faldet i det seneste år, bl.a. fordi regeringen i et vist omfang udnytter olieindtægterne til, at lade såkaldte ”agents” (regeringsstøttede militser) kæmpe for sig.

Muor Muor forklarede, at der er flere grunde til at sudanesere fra det nordlige Sudan flygter til udlandet:

- For at undgå tvangsrekruttering og militærtjeneste.
- Af frygt for at blive udsat for tortur og andre overgreb såfremt man skulle komme i myndighedernes varetægt.
- Generelt dårlige levevilkår forårsaget af det islamiske regime.

I Sydsudan flygter folk især af følgende grunde:

- Bombning og nedbrænding af landsbyer samt fordrivelse af befolkninger.
- Ringe humanitære forhold og manglende overlevelsesmuligheder.

Jurkuch Barach og Akoth Ngot vurderede, at militæret i Sudan langt fra er i stand til at rekruttere tilstrækkeligt med frivillige soldater, og derfor forekommer der fortsat tvangsrekruttering til PDF og CNS. Regeringens olieindtægter har ikke betydet, at denne har kunnet kompensere for det lave antal frivillige soldater ved indkøb af mere avancerede våben. Behovet for rekrutter til militæret er således ikke blevet mindre som følge af olieindtægter og erhvervelse af moderne våben. Allerede i 1999 erklærede præsident el-Beshir, at regeringen snart vil være i stand til at producere egne våben. Barach og Ngot forklarede, at Sudan nu har egne våbenfabrikker, men de tilføjede, at regeringen også indkøber moderne våben fra især Kina. Dertil kommer, at internationale våbenhandlere i bl.a. Rusland og Ukraine også sælger våben til Sudan.

Adele Sowinska, Deputy Director, Southern Sudan Program, International Rescue Committee (IRC), Nairobi oplyste, at hovedkonflikterne mellem oprørere og regeringstropper finder sted i det sydlige og i det østlige Sudan. Hun fremhævede, at der er en tendens til at se overse, at borgerkrigen i Sudan ikke blot er en såkaldt nord-syd konflikt. Konflikterne i det østlige Sudan mellem

regeringstropper og væbnede grupper under oppositionsalliancen National Democratic Alliance (NDA) finder således stadig sted især i områder nær byen Kassala.

Sowinska forklarede at Beja Congress (BC), der er tilknyttet oppositionsalliancen NDA, og som har sin basis blandt Beja-befolkningen i det nordøstlige Sudan, fortsat kæmper mod regeringstropper i det østlige Sudan. Johannes Lehne havde imidlertid forklaret til delegationen, at ifølge hans oplysninger havde BC opgivet den væbnede kamp mod regeringen. Dette blev bekræftet af en velinformeret lokal kilde i Cairo, der afviste, at BC kæmper mod regeringstropper i Sudan. BC har ikke en væbnet gren og er ikke i besiddelse af våben. Samme kilde oplyste derimod, at oprørsgruppen Sudan Alliance Forces (SAF), der har sin base i Etiopien og i områder nær byen Kassala i det østlige Sudan, er en af de militært stærkeste oprørsgrupper i denne del af landet. SAF er knyttet til oppositionspartiet Sudan Federal Democratic Alliance (SFDA), der også er medlem af NDA.

Sowinska oplyste videre, at hun har modtaget rapporter om, at der foregår tvangsrekruttering i såvel Khartoum som i andre dele af det nordlige Sudan. Hun forklarede, at disse oplysninger tyder på, at det især er internt fordrevne og andre personer fra det sydlige Sudan, der tvangsrekrutteres eller lader sig rekruttere til regeringsstyrkerne. Hun kendte til eksempler på, at forældre havde sendt deres børn i skole, og at børnene på vejen var blevet tvangsrekrutteret, ført til træningslejre og videre til tjeneste ved fronten uden at forældrene var blevet orienteret. Sowinska kunne dog ikke dokumentere, at også unge sudanesere herunder studenter fra bl.a. Khartoum, der stammer fra det nordlige Sudan dvs. er af arabisk herkomst, bliver tvangsrekrutteret og sendt til fronten mod deres vilje. Hun havde dog hørt, at der er soldater i regeringshæren, der tvinges til at kæmpe mod deres vilje, samt at disse af og til deserterer til oprørerne. Sammenfattende kunne Sowinska ikke dokumentere, at der er soldater af nordsudanesisk herkomst, der kæmper mod deres vilje ved fronterne. Hun kunne imidlertid bekræfte, at der endnu i dag finder tvangsrekrutteringer sted i det nordlige Sudan. Sowinska var derfor forundret over oplysningerne fra Ahmed el Mufti i Khartoum om, at regeringen for få dage siden meddelte i pressen, at der ikke længere vil ske tvangsrekruttering til militæret og at ingen vil blive sendt i aktiv krigstjeneste mod deres vilje.

En humanitær NGO i Nairobi (B) kunne oplyse, at man har hørt rygter om, at regeringen benytter sig af såkaldte "external forces" i borgerkrigen dvs. soldater, som kommer fra Afghanistan og visse arabiske lande samt soldater fra det sydlige Sudan og Uganda, herunder oprørere fra den berygtede ugandesiske Lords Resistance Army (LRA). På denne måde spiller regeringen på en række etniske modsætninger i krigsområderne. Kilden var tillige bekendt med, at de regeringsstøttede Murahilin-militser gennemfører tvangsrekrutteringer, samt at disse militser tager sydsudanesere til fange for at gøre dem til slaver. Murahilin-militsernes militære opgave er at gennemføre de første voldsomme angreb på landsbyer, mens regeringstropperne udkæmper de mere konventionelle kampe mod oprørsstyrkerne om kontrollen over bestemte områder. En lang række kilder betegnede Murahilin-militserne som de, der står bag nogle af de alvorligste og mest grusomme menneskerettighedskrænkelser i krigsområderne i Sudan.

2.3 Desertering og unddragelse af værnepligt

UNHCR i Cairo forklarede, at kontorets asylpraksis vedrørende desertering og militærunddragelse i Sudan er baseret på UNHCRs *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee*

Status. UNHCR fremhævede i den forbindelse specielt ”Håndbogens” paragraf 170. Paragrafferne 170-172 oplyser følgende:

”There are, however, also cases where the necessity to perform military service may be the sole ground for a claim to refugee status, i.e. when a person can show that the performance of military service would have required his participation in military action contrary to his genuine political, religious or moral conviction, or to valid reasons of conscience”.

”Not every conviction, genuine though it may be, will constitute a sufficient reason for claiming refugee status after desertation or draft-evasion. It is not enough for a person to be in disagreement with his government regarding the political justification for a particular military action. Where, however, the type of military action, with which an individual does not wish to be associated, is condemned by the international community as contrary to basic rules of human conduct, punishment for desertation or draft-evasion could, in the light of all other requirements of the definition, in itself be regarded as persecution”.

*”Refusal to perform military service may also be based on religious convictions. If an applicant is able to show that his religious convictions are genuine, and that such convictions are not taken into account by the authorities of his country in requiring him to perform military service, he may be able to establish a claim to refugee status. Such a claim would, of course, be supported by any additional indications that the applicant or his family may have encountered difficulties due to their religious convictions”.*²²

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at desertører normalt ikke straffes med fængsel. Såfremt en desertør bliver anholdt vil vedkommende blive sendt til krigsfronten under reelle trusler om chikane og under konkret overvågning. I øvrigt er straffen for desertering tre år, men der er kun ganske få eksempler på, at desertører er blevet idømt tre års fængsel.

Ovenstående kilde forklarede, at muligheden for, at personer vil være i stand til at unddrage sig militærtjeneste i Sudan er stærkt afhængig af, hvilke forbindelser en person og dennes familie har til regimet eller hvilken social og økonomisk position dennes familie i øvrigt har i Sudan. Personer med gode forbindelser til regimet har langt bedre mulighed for sikre sig mod at blive udstationeret på mindre attraktive poster i krigsområderne. Personer uden sådanne forbindelser er derimod i stor risiko for at blive udstationeret i regulære kampområder. Kilden afviste forlydender om, at det er almindeligt at personer, uanset deres personlige forbindelser til regimet, kan bestikke sig fra den obligatoriske militærtjeneste.

Jurkuch Barach og Akoth Ngot vurderede, at muligheden for at kunne unddrage sig værnepligt er helt afhængig af, hvilke forbindelser en værnepligtig og ikke mindst dennes familie måtte have til regeringskredse i Sudan. Kilderne oplyste, at sønner af ministre, sønner af fremtrædende eller velstående familier eller sønner af familier med nær tilknytning til regeringen i øvrigt stort set alle vil være i stand til at omgå værnepligten. Det blev understreget, at disse former for tilknytning til regeringskredse ikke nødvendigvis behøver at være af politisk karakter. Endelig er der en vis

---

²² Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, Reedited. Geneva, January 1992, s. 40. Se I øvrigt håndbogens paragraffer 168-69.

mulighed for direkte at kunne bestikke sig fra at aftjene værnepligt. Dette skyldes især det forhold, at ansatte i staten i det hele taget er meget dårligt lønnede og derfor kan være modtagelige over for bestikkelse.

Vedrørende desertører oplyste Barach og Ngot, at disse normalt ikke straffes med fængsel, men at de derimod ofte sendes direkte til fronten under nøje overvågning. Desertører er i risiko for at blive udsat for alvorlige ydmygelser, og de kan være i stor risiko for så at sige ”komme i forreste linje”. Mange unge sudanese flygter på baggrund af ovenstående til Ægypten eller til en af Golfstaterne.

Waltmans-Molier bekræftede ovennævnte kildes oplysninger vedr. mulighederne for at kunne bestikke sig fra militærtjeneste men tilføjede, at sydsudanese ikke har disse muligheder. Det er alene nordsudanese med gode forbindelser til regeringen eller personer, som er medlemmer af fremtrædende og velstående familier, der ikke nødvendigvis behøver at have nogen form for politisk indflydelse, der har mulighed for at bestikke sig fra militærtjeneste.

En kilde i en international humanitær organisation i Khartoum vurderede, at familierelationer er mere afgørende for, hvorvidt en person kan unddrage sig den obligatoriske værnepligt end muligheden for at bestikke sig fra at gøre tjeneste. 100 US \$ betyder mindre end at have de rette familieforhold.

Muor Muor vurderede, at det alene er de, som har gode forbindelser til regeringen i Sudan, der har mulighed for at unddrage sig militærtjeneste.

Lehne oplyste, at den obligatoriske militærtjeneste omfatter såvel mænd som kvinder. Indtil for nylig har det været almindelig praksis at gennemføre ”round ups” af studerende og andre og sende disse direkte i træningslejr. Det har også været velkendt, at i sådanne situationer er der forældre til de tvangsrekrutterede, som har kunnet frikøbe deres børn fra militærtjeneste.

Vedrørende straffen for en person, der unddrager sig militærtjeneste, oplyste Lehne, at unddragelse kan give mellem to og tre års fængsel. I praksis insisterer de militære myndigheder dog ikke på sådanne straffe, og personer, der ønsker at slippe for militærtjeneste har derfor en vis mulighed for dette.

Lehne vurderede, at kun få personer har mulighed for at bestikke sig fra militærtjeneste. Prisen kan være mellem 20.000 og 50.000 dinarer.²³ Han kendte dog alene til to eksempler på, at dette har fundet sted.

En repræsentant for en humanitær NGO i Nairobi (A) vurderede, at der findes visse muligheder for at omgå værnepligten, men betegnede det som vanskeligt. Prisen for at kunne bestikke sig fra tjenesten kan være mellem 50 og 100 US \$. Der findes et såkaldt ”exemption certificate”, som et bevis på, at man er undtaget for tjenesten. Dette certifikat kan man bestikke sig til, men kilden vurderede dog, at det vil være vanskeligt. Kilden kendte således kun til et enkelt eksempel på, at en person har haft held til dette. Det blev tilføjet, at for f.eks. læger, ingeniører og lærere og andre, som militæret anser at have brug for, vil det være stort set umuligt at bestikke sig fra tjeneste dvs. skaffe sig et ”exemption certificate”.

---

²³ Det sudanesiske pund (S£) blev i 1999 erstattet af dinaren (SD). Den gennemsnitlige officielle vekselkurs i første halvdel af 2001 var SD 255 til 260 for 1 US \$ (Economist Intelligence Unit, Country Profile 2001, Sudan).

El Mufti oplyste, at han ikke kendte til eksempler på, at desertører eller militærunddragere var blevet straffet for deres handlinger. Såfremt myndighederne får fat i sådanne personer vil det blot blive krævet, at de genoptager tjenesten.

En sudanesiske professor, der arbejder i eksil i et europæisk land, forklarede, at stort set alle de personer, der er børn af den sudanesiske middelklasse, har mulighed for at unddrage sig militærtjeneste. Dette gælder især for de familier, som har gode forbindelser til regeringskredse og militære myndigheder. Dertil kommer at mange af disse vil være i stand til at bestikke eller købe sig fra militærtjeneste. Kilden vurderede på denne baggrund, at der næppe er nogen af de sudanesiske mænd, der søger asyl i Europa og som asylmotiv henviser til deres frygt for at skulle aftjene værnepligt, der rent faktisk er i risiko for at skulle aftjene værnepligt mod deres vilje. Kilden betegnede en stor del af de unge sudanesiske mænd, der søger asyl i Vesteuropa som børn af middelklassen.

3 Ind- og udrejseforhold

3.1 Indrejseforhold

Abdulbagi Albushra Abdulhay, Major General, Director of Passport & Immigration, General Administration, Khartoum afviste, at der er praksis for, at sudanesiske statsborgere, der har opholdt sig i udlandet i længere tid, vil blive tilbageholdt eller afhørt af myndighederne ved hjemkomsten. Abdulhay forklarede, at ”ingen sudanesiske statsborgere vil blive afhørt om sine forhold i udlandet, uanset hvor længe vedkommende har været bortrejst, og uanset om det er i Vesteuropa, USA eller andre lande dog med undtagelse af Israel. I tilfælde af at en person har været i Israel, vil vedkommende blive afhørt om sine forhold”.

Det blev videre forklaret, at sudanesiske statsborgere, der arbejder i udlandet, har pligt til at betale skat af deres udenlandske indkomst enten hos en sudanesiske ambassade eller hos skattemyndighederne i Sudan. Ifølge Abdulhay er ingen sudanesiske statsborgere blevet tilbageholdt eller blot afhørt ved hjemkomsten fra udlandet, medmindre vedkommende har et udestående med de sudanesiske skattemyndigheder eller er mistænkt for tidligere kriminelle aktiviteter i Sudan.

Abdulhay oplyste, at der findes et register over alle efterlyste personer hos lufthavnsmyndigheden i Khartoums lufthavn. Lufthavnsmyndigheden fremviste disse lister ved delegationens besøg i lufthavnen. Det blev oplyst, at disse lister indeholder oplysninger om i alt ca. 1.700 sudanesiske statsborgere, der er eftersøgt af myndighederne. Listerne er manuelt udarbejdede, og der findes ikke et dataregister over de eftersøgte. Abdulhay oplyste i øvrigt, at enhver sudanesiske statsborger frit kan indrejse i Sudan. Selv tidligere militante oppositionelle, som har kæmpet mod regeringen, kan indrejse uden at få problemer med myndighederne. Han tilføjede, at der er en amnesti for disse i Sudan.

Såfremt en indrejsende findes på listen over eftersøgte og bliver identificeret af myndighederne, vil vedkommende straks blive tilbageholdt og overdraget til et såkaldt Detective Police/Central Intelligence Department (CID) i lufthavnen, som efter nærmere undersøgelser kan overdrage vedkommende til sikkerhedstjenesten. Det blev oplyst af en kilde hos lufthavnsmyndigheden, at dette finder sted tre-fire gange månedligt. Imidlertid oplyste lederen af CID, oberst Emad Kalafalla M. Khier, at dette finder sted fem-seks gange dagligt. Han bemærkede dog, at dette tal inkluderer personer, som rejser på forfalskede pas.

Waltmans-Molier oplyste, at den hollandske ambassade ikke følger op på eventuelle udsendelser af afviste asylansøgere fra Holland. Der foregår ingen form for monitorering, og ambassaden har derfor ikke kendskab til, hvad der efterfølgende sker for udsendte. Ambassaden bliver ikke på forhånd orienteret af de hollandske myndigheder om forestående udsendelser og ej heller om disse udsendelser finder med eller uden eskorte af hollandsk politi.

Waltmans-Molier kendte ikke til eksistensen af et angiveligt sudanesiske dekret benævnt Decree No 4/B/307 fra chefen for det generelle sikkerhedsapparat til højtstående grænseofficerer²⁴. Hun kunne

---

²⁴ Se Udlændingestyrelsen, Rapport fra fact-finding mission til Cairo, Ægypten og Genève, Schweiz, 29. januar til 12. februar og 3. til 7. marts 2000, København april 2000, s. 24 ff.

imidlertid oplyse, at der er praksis for, at sudanesiske statsborgere, der har været udrejst af hjemlandet i et par år eller mere og som nu vender hjem, afhøres af det sudanesiske politi ved hjemkomsten. Ofte vil disse forhold dreje sig om manglende skatteindbetaling. Den hollandske ambassade kendte ikke til eksempler på, at personer har lidt overlast i forbindelse med disse afhøringer.

Afhøringerne foretages af immigrationsmyndighederne eller af sikkerhedstjenesten, og de er helt normale, ifølge Waltmans-Molier. Der blev henvist til en episode, hvor en sudanesiske kvinde var blevet udsendt fra Holland til Khartoum. Hun hævdede at være medlem af et oppositionsparti, hvis ideologiske grundlag hun i øvrigt ikke kunne redegøre nærmere for, og hun var blevet afhørt af sikkerhedstjenesten gentagne gange. Kvinden klagede til den hollandske ambassade, men sagen blev ikke vurderet som alvorlig og ambassaden har ikke oplysninger om, at denne kvinde har lidt overlast. Waltmans-Molier havde ingen oplysninger om, hvor mange sudanesiske statsborgere, der er blevet udsendt fra Holland i løbet af det seneste års tid.

En velinformeret lokal kilde i Cairo oplyste, at en sudanesiske statsborger, der er i besiddelse af et gyldigt nationalitetspas, kan indrejse i Sudan problemfrit. Er en person derimod alene i besiddelse af et midlertidigt rejsedokument, vil vedkommende blive afhørt om sine forhold ved ankomsten til Sudan. Disse forhold gælder alene for personer, der returnerer frivilligt til Sudan. Kilden havde ingen oplysninger om indrejseforholdene for sudanesiske statsborgere, der evt. tvangsudsendes til Sudan.

Johannes Lehne oplyste, at Tyskland aldrig har haft problemer med udsendelse af afviste asylansøgere til Khartoum, hverken ved indrejsen eller efter indrejsen. Sidste år blev i alt 15 personer udsendt fra Tyskland til Sudan. Kun i enkelte sager har man foretaget en opfølgning på udsendelsen.

3.2 Udrejseforhold og pasudstedelsesprocedurer

Abdulhay oplyste, at sudanesiske nationalitetspas udstedes af Passports and Immigration Department i Khartoum. Enhver sudanesiske statsborger kan få udstedt et nationalitetspas forudsat, at denne kan fremlægge gyldigt nationalitetsbevis og ID-kort. Der findes to almindeligt anvendte pastyper, et for erhvervsrejsende (lyseblåt omslag) og et for almindeligt rejsende (grønt omslag). Fra næste år vil der blive udstedt nye, teknisk forbedrede pastyper som erstatning for de førnævnte, der er forholdsvis lette at forfalske.

En forudsætning for at kunne udrejse legalt af Sudan er, at passet er forsynet med et udrejsevisum (Exit Visa). Der findes to typer udrejsevisum for sudanesiske statsborgere. Den ene type gælder alene for personer, der rejser til udlandet for at arbejde, og det andet gælder for alle andre. Disse to typer udrejsevisa har været gældende siden maj 1998. For at kunne få et udrejsevisum til lande, hvor der stilles krav om indrejsevisum, skal en person kunne fremlægge et sådant visum. Det blev bemærket, at Syrien, Malaysia og Eritrea ikke på forhånd kræver gyldigt indrejsevisum af sudanesiske statsborgere. Disse lande udsteder således først et indrejsevisum, når den rejsende ankommer til grænsekontrollen.

Der er lovhjælp for, at myndighederne kan nægte en person udrejsevisum. Beslutningen om dette sker hos domstolene, der meddeler indenrigsministeriet og immigrationsmyndighederne om deres beslutning.

Sudanesiske statsborgere, der opholder sig i udlandet og hvis pas er udløbet, kan ansøge nærmeste sudanesiske ambassade eller de pasudstedende myndigheder i Khartoum om et nyt pas.

Udrejseprocedurerne i Khartoums lufthavn er forholdsvis enkle. Oberst Ismail H. Rasoul, Khartoum Airport Police oplyste, at straks efter første bagagekontrol skal den rejsende fremvise pas med udrejsevisum. Dette visum stemples og der udfyldes en udrejseformular af den rejsende selv. Denne registreres på en computer. Desuden kontrolleres det om vedkommende findes på lufthavnspolitiets liste over eftersøgte personer. Herefter kontrolleres den rejsendes bagage af toldmyndighederne. Forinden en person får adgang til flyet, kontrolleres passet endnu en gang. Herefter kan vedkommende gå om bord og udrejse. I øvrigt er der samme procedure som ved indrejse hvad angår personer, som efterlyste af myndighederne (se ovenfor under indrejseforhold).

Adspurgt om hvorvidt personer, der ikke har aftjent værnepligt i CNS i Sudan, kan udrejse svarede Rasoul, at der kan gives dispensation til personer, der har opnået et studiestipendium i udlandet, til personer, der har dokumenteret behov for udenlandsk lægehjælp, til personer, der har fået job i udlandet og i øvrigt til personer, der kan fremlægge en invitation til et udlandsbesøg. Disse forhold kan hver for sig give anledning til at dispensere for reglerne om, at en person skal have aftjent CNS for at kunne udrejse af Sudan. Dispensationen gives i form af et såkaldt "Travel Card". Dette kort skal efterlades hos lufthavnspolitiet og det sendes efterfølgende til de militære myndigheder for opbevaring. Enhver person mellem 18 og 40 år der ikke endeligt har aftjent værnepligt, skal kunne fremvise gyldigt "Travel Card", såfremt vedkommende ønsker at udrejse af Sudan.

Rasoul oplyste endelig, at kvindelige sudanesiske statsborgere alene kan udrejse af Sudan i følgeskab med ægtefælle eller en nær slægtning. El Mufti kunne tilføje, at myndighederne netop nu diskuterer, hvorvidt der er mulighed for at ændre på dette forhold. Han forklarede, at hans egne kvindelige medarbejdere allerede nu var i stand til at rejse uden følgeskab af en ægtefælle eller en nær slægtning, og at han ofte selv rejste sammen med kvindelige medarbejdere.

Konsulterede personer, organisationer og myndigheder

Abdulhay, Abdulbagi Albushra, Major General, Director of Passport & Immigration, General Administration, Ministry of Interior Affairs, Khartoum.

Barach, Jurkuch, Representative, Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A) in the Middle East and the Gulf, Cairo.

El Mufti, Ahmed, Dr., Permanent Secretary, Ministry of Justice & Advisory Council of National Commission for Human Rights, Khartoum.

Elkhalifa, Hamdi, Colonel, Khartoum Airport Police, Khartoum.

Humanitær NGO i Nairobi (A).

Humanitær NGO i Nairobi (B).

Idrees Ishag, Saif el Nasr, Chairman, Sudan Federal Democratic Alliance (SFDA), Egypt Branch, Cairo.

International humanitær organisation i Khartoum.

International humanitær organisation i Nairobi.

Khider, El Rasheed, Ambassador, Head of Protokol, Ministry of Foreign Affairs, Khartoum.

Khier, Emad Kalafalla M., Colonel, Central Intelligence Department (CID), Khartoum Airport, Khartoum.

Lehne, Johannes, Deputy Head of Mission, Embassy of the Federal Republic of Germany, Khartoum.

Muor Muor, Mario, Chairperson of Board of Directors, Bahr el-Ghazal Youth Development Agency (BYDA), Nairobi.

Mutasim, A. Rahman A. Allah, Head of Police Forensic, Science Lab, Khartoum.

Ngot, Akoth, Chairman, Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A), Cairo Chapter, Cairo.

Rahman Yagoub, A., General, Civil Registration Dept., Ministry of Interior Affairs, Khartoum.

Rasoul, Ismail H., Colonel, Khartoum Airport Police, Khartoum.

Salih, Hashim Abdel Razig, Dr., Minister Plenipotentiary, Consular Department, Ministry of Foreign Affairs, Khartoum.

Sowinska, Adele, Deputy Director, Southern Sudan Programme, International Rescue Committee (IRC), Nairobi.

Sudanesisk menneskerettighedsorganisation i Cairo.

Sudanesisk professor, der arbejder i eksil i et europæisk land.

The New Sudan Council of Churches (NSCC), Nairobi.

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Cairo.

Velinformeret lokal kilde i Cairo.

Waltmans-Molier, Hedwig, Second Secretary, Royal Netherlands Embassy, Khartoum.

Forkortelser

BC – Beja Congress

BP – Baa'th Party

BYDA – Bahr el-Ghazal Youth Development Agency

CID – Central Intelligence Department

CNS – Compulsory National Service

DF – Democratic Front

DUP – Democratic Unionist Party

EIU – Economist Intelligence Unit

EU – Europæiske Union

FN – Forenede Nationer

HRW – Human Rights Watch

INGO – International Non-Governmental Organization

IRC – International Rescue Committee

IRIN – Integrated Regional Information Network

LRA – Lords Resistance Army

NC – National Congress (NC erstattede NIF i 1998)

NCHR – National Commission for Human Rights

NCRD – National Coalition for the Restoration of Democracy

NDA – National Democratic Alliance

NGO – Non-Governmental Organization

NIF – National Islamic Front

NSCC – New Sudan Council of Churches

OCHA – United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

OLS – Operation Lifeline Sudan

PDF – Popular Defence Forces

PNC – Popular National Congress

POP – Public Order Police
SAF – Sudan Alliance Forces
SANU – Sudan African National Union
SCC – Sudan Council of Churches
SCP – Sudanese Communist Party
SFDA – Sudan Federal Democratic Alliance
SFP – Sudan Federal Party
SHRG – Sudan Human Rights Group
SHRO – Sudan Human Rights Organization
SNP – Sudan National Party
SNP – Sudanese National Party
SPDF – Sudan People’s Democratic Front
SPLA – Sudan People’s Liberation Army
SPLM – Sudan People’s Liberation Movement
SVTG – Sudanese Victims of Torture Group
TL – Three Lions
UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees
UP – Umma Party
USAP – Union of Sudanese African Parties

Bilag

1. Kort over Sudan.
2. Kort over olieudvindingsområderne i Sudan (Christian Aid, marts 2001).
3. Statement of the Sudanese Churches on the Oil Factor in the Conflict in the Sudan, 12. april 2000.
4. The National Service Act for 1992.
5. Popular Defence Forces Act 1989.

Bilag 1: Kort over Sudan

Bilag 2: Kort over olieudvindingsområderne i Sudan (Christian Aid, marts 2001)

Bilag 3: Statement of the Sudanese Churches on the Oil Factor in the Conflict in the Sudan, 12. april 2000

Bilag 4: The National Service Act for 1992

Bilag 5: Popular Defence Forces Act 1989

